

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Linda Tamchynová

Ropná bezpečnost České republiky

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiří Šelder, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Linda Tamchynová

Oil security of Czech Republic

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Ing. Jiří Šelder, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 8. února 2016

Linda Tamchynová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, Ing. Jiřímu Šelderovi, CSc., za poskytnuté cenné rady a odborný dohled nad zpracováním této bakalářské práce a dále Ing. Jaroslavu Ciglerovi, vedoucímu Oddělení ochraňování ropy a ropných produktů Správy státních hmotných rezerv, za konzultaci a odborné připomínky.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá ropnou bezpečností v České republice. Nastiňuje základní problémy ropné bezpečnosti a podává obecné informace o zdrojích a strategických zásobách ropy v České republice. Popisuje legislativní prostředí a klíčové prvky začleněné do systému ropné bezpečnosti České republiky. Věnuje se stavu ropné nouze a připravenosti České republiky na ni. Rozklíčuje i takové pojmy, jako je diverzifikace zdrojů ropy či ropný zlom. V závěru, v praktické části, zkoumá a hodnotí připravenost veřejné správy na tuto mimořádnou situaci.

Klíčová slova

Česká republika, energetická bezpečnost, diverzifikace zdrojů ropy, ropa, ropná bezpečnost, ropná nouze, ropovody, ropný zlom, zásoby ropy a ropných produktů.

Annotation

Bachelor Thesis deals, within the theoretical part, with oil security in Czech Republic. The thesis outlines basic problems of oil security and provide with general information about sources and strategic oil stock in Czech Republic. It describes legislation and key elements subsumed within oil security system in Czech Republic. It deals with status of oil emergency and preparedness on it. Discerns even such terms as diversification of oil sources or peak oil. Eventually, in practical part, researches and evaluates preparedness of public administration on this emergency situation.

Key words

Czech Republic, diversification of oil sources, energetic security, crude oil, oil emergency, oil security, oil stock and petroleum products, peak oil, pipelines.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ POJMU ROPA	12
2 ZDROJE A STRATEGICKÉ ZÁSOBY ROPY V ČESKÉ REPUBLICE	14
2.1 Těžba ropy na českém území.....	15
2.2 Doprava ropy do České republiky ropovody	17
2.3 Přeprava ropy a ropných produktů.....	20
2.4 Centrální tankoviště ropy	21
3 LEGISLATIVA ROPNÉ BEZPEČNOSTI	22
3.1 Právní předpisy v prostředí České republiky	22
3.2 Právní předpisy Evropské unie	26
4 ROPNÁ BEZPEČNOST JAKO SOUČÁST BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	27
4.1 Stav ropné nouze.....	29
4.1.1 Typový plán	32
4.1.2 Plán opatření při ropné nouzi.....	33
4.1.3 Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze	33
4.2 Energetická bezpečnost.....	34
4.3 Posílení ropné bezpečnosti.....	37
5 DIVERZIFIKACE ZDROJŮ ROPY	39
6 PŮSOBNOST SPRÁVY STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV V OBLASTI ROPNÉ BEZPEČNOSTI	42
7 ROPNÝ ZLOM	44
PRAKTICKÁ ČÁST	46
8 STAV ROPNÉ NOUZE V DOKUMENTECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ	46
8.1 Oslovení obcí s rozšířenou působností	47

8.1.1	Aš.....	47
8.1.2	České Budějovice	49
8.1.3	Černošice	49
8.1.4	Cheb	50
8.1.5	Chomutov.....	50
8.1.6	Lanškroun	50
8.1.7	Plzeň.....	51
8.2	Zhodnocení stavu.....	51
9	NAVRŽENÁ OPATŘENÍ.....	53
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	58
	SEZNAM ZKRATEK	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	66

ÚVOD

Ropa je víc, než jen pouhá surovina. Její název je v poslední době skloňován snad ve všech jazycích, oblastech a odvětvích – v energetice, ekonomice, průmyslu, ekologii, politice. Je zdrojem bohatství, ale i konfliktů. Je nástrojem mocenských a politických kroků. Vlastnictví jejích zdrojů představuje v celosvětovém měřítku moc a současně specifické politické postavení. Daniel Yergin shrnul svůj příspěvek na téma ropy za první světové války: „*Ropa se stala strategickou komoditou, nepostradatelnou pro uplatnění moci. A tak to zůstalo do dneška – stejně tak jako pramen naší nespokojenosti.*“¹ Ropě dal, v průběhu první světové války, zelenou tehdejší lord admirality, Winston Churchil, když dal pokyn změnit pohon válečných lodí Spojeného království z uhelného na ropné spalování. Tím zahájil nutnost celosvětové potřeby k zajištění dostatečných dodávek ropy.²

Ropná ložiska jsou předmětem celosvětových konfliktů, ve kterých hraje roli zájem o absolutní kontrolu nad nimi. Ač jsou zdroje ropy rozesety po celém světě, je jen málo zemí, které jsou svými zásobami ropy soběstačné. Většina zemí světa je závislá na importu a tedy i na zemích, které ropu produkují a prodávají. Obecně je známo, že ropa a ropné produkty jsou klíčovým energetickým zdrojem. Z ropy se vyrábí automobilový benzín a motorová nafta, letecká a plynná paliva, topné oleje, ropný koks, ale i třeba asfalty, mazací oleje. Ropa je však důležitým prvkem při výrobě dalších průmyslových produktů, v potravinářství, ve farmacii, v kosmetice, v zemědělství. Ropa se tedy stala součástí našeho každodenního života. Bez energie a ropy by dnes nefungovala doprava, nebyly by dostupné další suroviny, potraviny, léky, předměty denní potřeby, ale i takové věci jako jsou počítače, auta, nebo třeba funkční vojenská technika. Lze konstatovat, že jako lidstvo jsme na ropě zcela závislí.

¹ „Oil had become the strategic commodity, essential for the exercise of power. It remains up today—as well as a “wellspring of our discontents.” YERGIN, D. *The First War to Run on Oil* [online] [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://danielyergin.com/the-first-war-to-run-on-oil/>

² ŠMÍD, T. a kol. *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010, s.51. ISBN 978-80-210-5351-9.

Jakkoliv jsou ropa a její produkty životně důležité pro fungování celého světa, přináší její využívání i negativní aspekty. Je to především otázka poškozování životního prostředí při její těžbě a dopravě a navyšování energetických prostředků pro její získání. Celosvětové zásoby ropy nejsou nekonečné a postupně ubývají. Poptávka po ropě každoročně narůstá a je tedy nutné neustále násobit objem vytěžené suroviny. Výdaje energie na tak objemnou těžbu ropy a její zpracování jsou mnohonásobně vyšší, než byly dříve. Energetická návratnost ropy je díky využívání nekonvenčních zdrojů čím dál tím nižší. Z toho nám plyne dílčí závěr: Poptávka po ropě bude čím dál tím vyšší a bude jí čím dál tím méně. Zajištění dostatku ropy a překonání stavů vzniklých z jejího nedostatku řeší ropná bezpečnost. Dle Harazina „*ropnou bezpečnost obecně charakterizujeme jako souhrn zásad, opatření a způsobů vytváření, připravených postupů, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů*“.³

Na základě výše uvedených aspektů jsem se rozhodla pro práci na téma ropná bezpečnost České republiky. Vzhledem k přicházejícímu celosvětovému nedostatku ropy, k očekávaným problémům s jejími dodávkami a vzhledem k naší závislosti na této surovině, jsme nuceni vytvořit si zásoby tak, aby za stavu ropné nouze byly plně k dispozici pro zajištění funkčnosti životně i strategicky důležitých institucí našeho státu. Ropná bezpečnost jako taková se věnuje přípravě a řešení možného stavu ropné nouze a zajištění strategických zásob ropy a ropných produktů. V České republice je za tuto oblast odpovědná, kromě vlády, Správa státních hmotných rezerv, která má připravená opatření pro řešení krizového stavu způsobeného narušením dodávek ropy a ropných produktů. Odpovědnost za přípravu na stav ropné nouze je pak dále přenesena na ústřední správní úřady, správní úřady, kraje a obce s rozšířenou působností.

Za cíl této práce považuji popis současného stavu ropné bezpečnosti v České republice a jeho vazby na ropnou problematiku ve světě. Dílčími cíli pak bude popsat, jakým způsobem jsou ošetřeny postupy pro případ nedostatku ropy a ropných produktů, vymezit legislativu upravující zásoby ropy a ropných produktů, řešení stavů ropné nouze v České republice a definovat energetickou bezpečnost ve vazbě na ropu.

³ HARAZIN, L a O. LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací. Vybrané kapitoly II*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012, s. 34. ISBN 978-80-7251-36-0.

V rámci praktické části se zaměřím na opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů v případě vládou vyhlášeného stavu ropné nouze a to konkrétně na zavedení přidělového systému v rámci územních samosprávních celků. Podstata zhodnocení bude ve zjištění, zda jsou obce s rozšířenou působností připraveny na stav ropné nouze a zda mají k této problematice zpracované postupy.

Při vypracování bakalářské práce budu využívat dostupnou odbornou literaturu, příslušné právní předpisy, informace ze společností Čepro, a.s., MERO ČR a.s., České asociace petrolejářského průmyslu a obchodu, Ministerstva obchodu a průmyslu, informace z médií a v neposlední řadě poznatky získané osobní konzultací s odborníkem ze Správy státních hmotných rezerv.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU ROPA

Původní označení suroviny v češtině nebylo ropa, nýbrž nafta. Slovo *naft* vychází z perštiny a arabštiny a znamená *hustá kapalina*.⁴ V uvedených jazycích je označením pro ropu. Slovo ropa má nejistý původ a i v odborné literatuře se jeho původ značně liší. V českém jazyce se používá slovo ropa pro surovinu a slovo nafta pro ropný produkt. V anglickém jazyce se pro ropu používá slovo *oil*.

Ropa je hořlavá kapalina, která vznikla před miliony let z organické hmoty. Jedná se o tekutou směs pevných, tekutých a plynných uhlovodíků. Lze ji rozlišit na základě její hustoty, která se vyjadřuje ve stupních API (American Petroleum Institute), jež se počítají z hustoty při 60 °F (15,6 °C).⁵ Čím vyšší je hodnocení API, tím je ropa lehčí a cennější a lze se z ní vyrobit automobilový benzin. Z těžké a husté ropy se naopak vyrábí asfalt. Dále lze ropu dělit na sladkou a kyselou. Sladká obsahuje menší množství síry, zatímco z kyselé je třeba velké množství síry odstranit v rafinerii.

Zajímavostí je, že ropu se nikdy nepodařilo vytvořit uměle, ač k tomu bylo využito směsi správných minerálů a organických látek. I za použití vhodného materiálu nelze nahradit mikrobiální reakce a zejména pak potřebný geologický čas, kdy k přeměně hmoty v ropu docházelo po miliony let.

Ropa je známa lidstvu již po několik tisíc let. Jsou místa, kde běžně prosakovala či vyvěrala na povrch země. Její vlastnosti však nebyly dostatečně prozkoumány, ačkoliv lidstvo znalo její některé základní charakteristiky a těch také využívalo ve svůj prospěch. Již před tisíci lety byla využívána jako pojivo, těsnící hmota, zápalná látka, jako izolant ale i jako konzervátor proti rzi.⁶ K plnému využití ropy postupně docházelo až v 19. století. Cílek uvádí, že první vrt za účelem získání nafty byl uskutečněn kapitánem Edwinem Drakem v Titusville v Pensylvánii v roce 1859. Tato událost bývá

⁴ CÍLEK, V. a M. KAŠÍK. *Nejistý plamen*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2007, s.20. ISBN 978-80-7363-122-2.

⁵ Tamtéž., s.22

⁶ PETROLEUM.CZ. *Výskyt ropy ve starověku*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:

<http://www.petroleum.cz/ropa/vznik-ropy.aspx> <http://www.petroleum.cz/ropa/vyskyt-ropy-starovek.aspx>

také popisována jako počátek ropného věku.⁷ K uvedené době se váže i vznik měrné jednotky ropy, jíž je barel⁸. Koncem 19. století přispěla ropa k rozvoji automobilového a leteckého průmyslu. Současně se začal využívat letecký benzín, který umožnil ve velké míře využívat leteckou techniku. Během druhé světové války našla své uplatnění i při výrobě plastických hmot a třeba i nylonu. A samozřejmě byla všemožně využívána pro výrobu energie. Po roce 1950 se těžba ropy ze Spojených států amerických a z Ruska rozšířila do arabských zemí středního východu. V roce 1960 byla v Bagdádu založena Organizace zemí vyvážejících ropu, tedy OPEC⁹, jejímiž zakládajícími státy byly Irán, Irák, Kuvajt, Saúdská Arábie a Venezuela a jejímž cílem bylo koordinovat a ujednotit obchodní politiku, bezpečný obchod a stabilizace cen na trhu.¹⁰

Cena ropy je nestálá a ovlivňují ji především její dodávky na světový trh. Mimo to ji ovlivňují také geopolitické události i sezonní faktory. Poptávka po ropě se vyvíjí dle světového hospodářského růstu. Jeho pokles snižuje poptávka po ropě. Na trhu hraje významnou roli i OPEC, která ovlivňuje přibližně 40 % celosvětové nabídky ropy. Ropa je kótovaná v USD¹¹ a proto slabý dolar ropu pro nedolarové investory zlevňuje.¹²

⁷ CÍLEK, V. a M. KAŠÍK. *Nejistý plamen*. 1.vyd. Praha: Dokořán, 2007, s.34.ISBN 978-80-7363- 122-2.

⁸ Barel, anglicky barrel, je sud, který se plnil ropou a stal se měrnou jednotkou ropy. Obsah barelu je přibližně 159 litrů.

⁹ Organisation of Petroleum Exporting Countries

¹⁰ OPEC. *Brief history* [online] © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/24.htm

¹¹ Označení měnové jednotky Americký dolar

¹² ROPA.CZ. *Ropa a ekonomika* [online] © 2015 [cit. 2015-11-08] Dostupné z:<http://www.ropa.cz/ropa-a-ekonomika/>

2 ZDROJE A STRATEGICKÉ ZÁSoby ROPY V ČESKÉ REPUBLICĚ

Ropa se na území České republiky těží přibližně 100 let. Ropná naleziště se nachází převážně v Jihomoravském kraji, konkrétně na Hodonínsku a Břeclavsku. Jedná se o malá naleziště, jejichž produkce zdaleka nepokrývá spotřebu ropy v naší zemi. Výhodou je však vysoká kvalita zde těžené suroviny – je lehká a s nízkým procentem síry. Přes její výbornou kvalitu představuje množství vytěžené ropy v České republice 2 až 3 procenta¹³ tuzemské spotřeby a tak je naše země výhradně závislá na jejím dovozu ze zahraničí. Dodávky ropy jsou realizovány prostřednictvím ropovodů Družba a ILK (TAL). Následně se pak ropa uchovává v Centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi a dále zpracovává na ropné produkty v českých rafinériích.

Celkový dovoz ropy v roce 2014 činil 7 370,4 tis. tun, což je o 12,5 procent více, než v roce 2013.¹⁴ K tomu bylo v rafinérských závodech, konkrétně u společnosti ČESKÁ RAFINÉRSKÁ a.s.¹⁵ v roce 2014 zpracováno 140,5 tis. tun vytěžené tuzemské ropy¹⁶. Celkové zásoby ropy, činily k září 2015 v České republice objem odpovídající 96,7 dnům průměrného čistého dovozu, z čehož část množství skladovaného v zahraničí odpovídalo 3,65 dnům průměrného čistého dovozu. Průběžně však stát udržuje strategické zásoby ropy v množství 94 dnů průměrné denní spotřeby. Ke kompletnímu přehledu je třeba uvést množství zásob ropy a ropných produktů, jež k 1. 11. 2015 činilo cca 1000 tis. tun.¹⁷

¹³ ČTK. MND: *Ropu a zemní plyn chceme v Česku těžit dalších 100 let.* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2014/1/8/mnd-ropu-a-zemni-plyn-chceme-v-cesku-tezit-dalsich-100-let/>

¹⁴ ČESKÁ ASOCIACE PETROLEJÁŘSKÉHO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Výroční zpráva ČAPPO za rok 2014*, s. 5 [online] © 2015 VIZUS [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.cappo.cz/cappo/vyrocní-zprava-cappo-2014/>

¹⁵ Jedná se o jediného zpracovatele ropy v České republice

¹⁶ ČESKÁ ASOCIACE PETROLEJÁŘSKÉHO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Výroční zpráva ČAPPO za rok 2014*, s. 5 [online] © 2015 VIZUS [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.cappo.cz/cappo/vyrocní-zprava-cappo-2014/>

¹⁷ Informace poskytnutá Ing. J. Ciglerem, vedoucím Oddělení ochraňování ropy a ropných produktů Správy státních hmotných rezerv.

2.1 Těžba ropy na českém území

Počátky těžby ropy na našem území sahají do devadesátých let 19. století. V roce 1899 byl vytvořen první zkušební vrt na území Čech a Moravy, a to v Bohuslavicích, jež jsou dnes součástí Kyjova. O 20 let později bylo nalezeno ložisko ropy v prostoru vodní plochy Nesyt, v těsné blízkosti Hodonína. Těžba v této lokalitě probíhala až do 60. let minulého století. V průběhu těžby zde bylo realizováno přes 800 vrtů.¹⁸ Po skončení druhé světové války byly, s ohledem na Benešovy dekrety, ropné vrty znárodněny. Vznikl státní podnik Československé naftové závody, se sídlem v Hodoníně¹⁹. Podnik se v roce 1958 sloučil se slovenským podnikem stejného oboru a tím byl vytvořen základ pro státní podnik Moravské naftové doly. Průzkum dalších ropných nalezišť pokračoval a v roce 1986 bylo objeveno nové ložisko u obce Dambořice, na okraji Nesvačilského příkopu.²⁰ To se svou velikostí zásob ropy řadí mezi největší dosud objevená ložiska v České republice. Pro zajímavost uvádím, že celkem se na jižní Moravě vytěžilo, od zahájení činnosti ropných vrtů do současnosti, přibližně 6,5 mil. tun ropy.²¹

Po odloučení slovenské části podniku v roce 1989, se podnik Moravské naftové doly transformoval na akciovou společnost (MND a.s.) a v současné době představuje největší subjekt, věnující se komerčně těžbě ropy na území České republiky.²² Vytěženou ropu odváží do rafinerií v Kralupech nad Vltavou. Spotřeba ropy v České republice markantně převyšuje vlastní produkci a tak společnost MND a.s. investuje nemalé prostředky do geologických průzkumů za účelem objevení nových ropných ložisek. Na portálu Českého rozhlasu tuto skutečnost potvrdil v rozhovoru tiskový

¹⁸ PETROLEUM.CZ. *Počátky novodobé těžby ropy*. [online]. © 2007-2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.petroleum.cz/ropa/pocatky-novodobe-tezby-ropy.aspx>

¹⁹ MORAVSKÉ-KARPATY.CZ. *Historie těžby ropy*. [online]. © Moravské Karpaty [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/nerostne-suroviny/historie-tezby-ropy/>

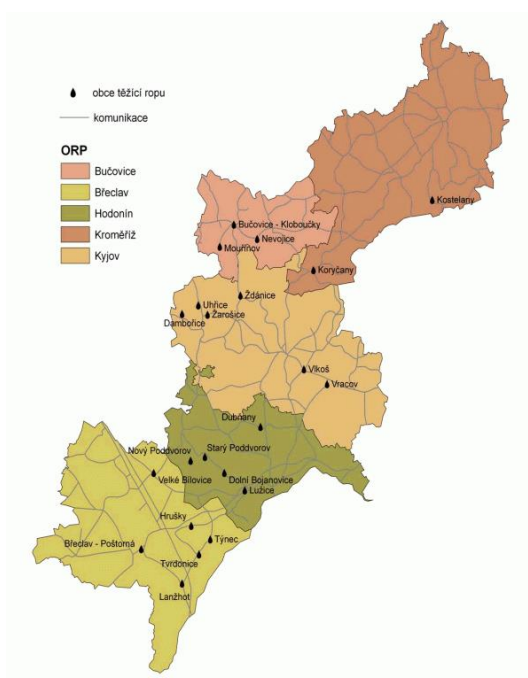
²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž.

²² MORAVSKÉ NAFTOVÉ DOLY. *O skupině MND*. [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mnd.eu/cs/o-skupine-mnd/pribeh-skupiny-mnd/>

mluvčí MND a.s. „Konkrétně se jedná o částku přes deset miliard korun, kterou chceme investovat v následujících pěti letech právě do objevování nových ložisek.“²³

Obrázek 1: Těžba ropy na jižní Moravě

Zdroj²⁴

Jak již bylo zmíněno, ložiska ropy se nacházejí na českém území výhradně na Moravě a to v jižních geologických oblastech, jako je karpatská předhlubeň, vídeňská pánev a svahy Českého masivu. Nová naleziště tedy lze očekávat i v těchto oblastech.²⁵ Druhou společností na českém trhu, zabývající se těžbou ropy a průzkumem ropných ložisek je

²³ ČESKÝ ROZHLAS. *Zprávy - Ropa se na území Československa těží už sto let.* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/ropa-se-na-uzemi-ceskoslovenska-tezi-uz-sto-let-nova-loziska-se-stale-hledaji--1302590

²⁴ MORAVSKÉ-KARPATY.CZ. *Energetické suroviny v oblasti Moravských Karpat.* [online]. © Moravské-Karpaty.CZ [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/nerostne-suroviny/energeticke-suroviny/>

²⁵ Tamtéž.

společnost LAMA GAS and OIL s.r.o., které se podařilo, bez historických kontextů před rokem 1898, vyhledat nová ložiska ropy a úspěšně zahájit komerční těžbu.²⁶

Obrázek 2: Naleziště ropy v České republice

Zdroj²⁷

2.2 Doprava ropy do České republiky ropovody

Vzhledem k nízké produkci vlastní ropy, je Česká republika závislá především na importu. V době, kdy ještě nebyly vybudovány ropovody, se ropa dovážela do tehdejšího Československa cisternami po železnici. Tento způsob přepravy byl náročný, a to jak ekonomicky, tak objemově. K dnešnímu pokrytí spotřeby by bylo zapotřebí vypravit denně několik vlakových souprav z místa těžby nebo z přístavů. Za účelem usnadnění přepravy ropy do místa cíle bylo v Evropě vybudováno několik ropovodů. Ty dnes dopraví potřebné množství ropy rychle, bezpečně a s podstatně menšími náklady,

²⁶ LAMA ENERGY GROUP. *Historie skupiny*. [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.lamagroup.cz/historie-skupiny>

²⁷ *Surovinové zdroje české republiky. ROČENKA 2014*. Praha: Česká geologická služba, 2014, s.186. ISSN 1801-6693.

než jaké je třeba vynaložit na cisternovou přepravu. Na území České republiky je ropa dodávána především ropovody Družba a IKL.

Ropovod Družba byl prvním ropovodem na českém území. V roce 1962 byl doveden do Bratislavy a posléze doveden do Záluží u Mostu. Do roku 1989 dováželo tehdejší Československo ročně až 18 milionů tun ropy z bývalého SSSR.²⁸ Od počátku roku 1985 docházelo k postupnému snižování dodávaného množství ropy až na 7,5 milionů tun objemu v roce 1991.²⁹ Důvodem byly problémy těžařských společností v Rusku. Jako reakce na tyto události a s vědomím, že problémy s dodávkami ropy mohou ohrozit fungování tehdejší ČSFR, vznikla myšlenka na vybudování dalšího ropovodu. Závislost na ropě z Ruska byla navíc politicky a ekonomicky nevhodná.

Obrázek 3: Trasy ropovodů na území České republiky

Zdroj³⁰

²⁸ MERO. *Ropovod Družba*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/ropovod-druzba/>

²⁹ VOLF, V. *Výstavba ropovodu MERO IKL*. Praha: MERO 1997, s. 7. ISBN není.

³⁰ MERO. *Ropovodná síť ČR*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08] Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/ropovod-druzba> <http://www.mero.cz/provoz/ropovodna-sit-cr/>

Ropovod IKL³¹ byl realizován v letech 1990 až 1995. Jeho výstavba byla schválena Usnesením vlády č. 68 ze 4. února 1992.³² Vláda v čele s jejím místopředsedou Janem Stráským odsouhlasila výstavbu ropovodu IKL a uložila ministru průmyslu zajistit zabezpečení výstavby a následné provozování ropovodu. Trasa ropovodu byla ještě během projektu pozměněna, název byl však již ponechán. Celková délka ropovodu je přibližně 350 km, z čehož 168 km se nachází na území České republiky. Německým Bavorskem vede 182 km a navazuje ve Vohnburgu na ropovod TAL. Převážná kapacita je přibližně 10 milionů tun ročně.³³ V roce 1999 byla zahájena realizace projektu „komplexní modernizace ropovodu Družba“ a „Rehabilitace ropovodu Družba“. Oba projekty byly dokončeny v roce 2003 a maximálně zvýšily bezpečnost a technickou úroveň stávajícího zařízení. Převážná kapacita činí přibližně 9 milionů tun za rok.³⁴

Ropovodem Družba je k nám dopravována především ropa z Ruska. Ropovodem IKL je to pak ropa z oblasti Kaspického moře, severní Afriky či perského zálivu. Provozovatelem a majitelem obou ropovodů na území České republiky je společnost MERO a.s. V roce 2014, vlivem událostí politických konfliktů mezi Ruskem a Ukrajinou, hrozilo na území Ukrajiny přerušení dodávek ropy ropovodem Družba do České republiky. Na tuto situaci reagovala společnost MERO okamžitým jednáním o využití západoevropského ropovodu TAL³⁵ pro dodávky ruské ropy. K přerušení dodávek ve skutečnosti nedošlo, avšak záložní řešení pro obdobné hrozící situace je z pohledu ropné bezpečnosti logické.

Následující graf ukazuje podíl obou ropovodů na dodávkách ropy do České republiky. Jak je patrné, ropovod Družba dodává do České republiky nezanedbatelné množství

³¹ Název ropovodu IKL byl odvozen od původního směřování ropovodu: Ingolstadt – Kralupy nad Vltavou – Litvínov

³² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 4. února 1992 č. 68 k vyhodnocení studie firmy Penspen Ltd. o možnostech zásobování ČSFR ropou* online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: https://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/93EF325E6A6D8F8DC12571B6006CEE36

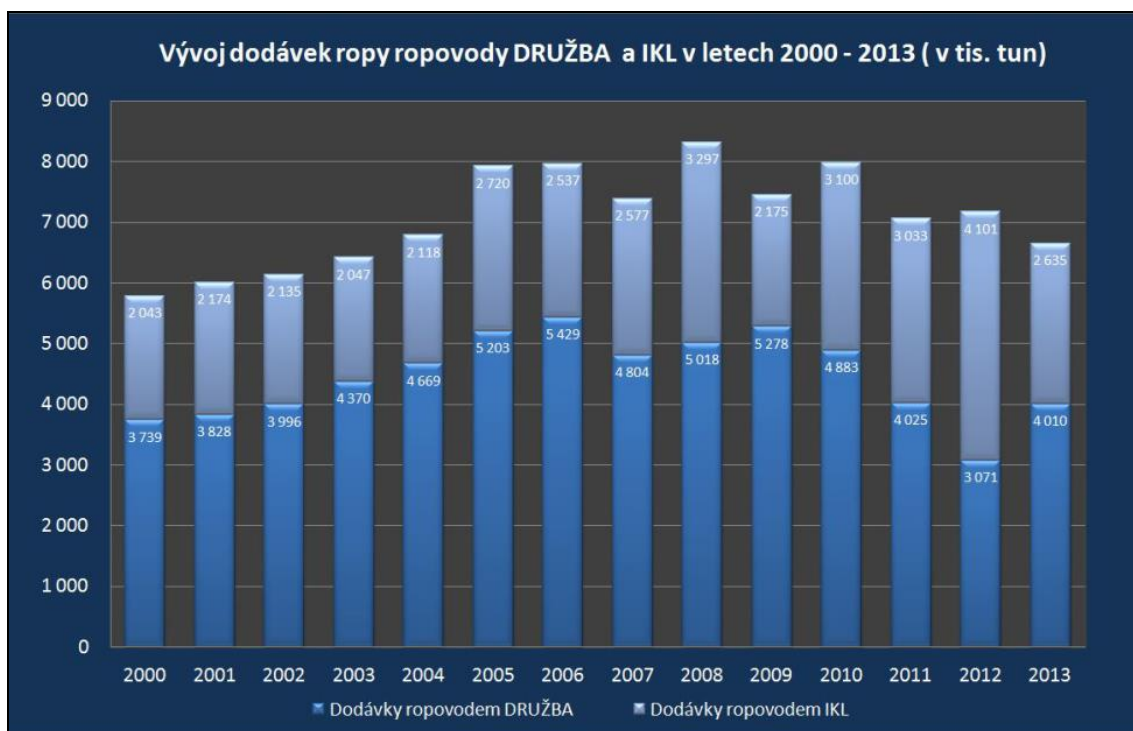
³³ VOLF, V. *Výstavba ropovodu MERO IKL*. Praha: MERO 1997, s. 5. ISBN není.

³⁴ MERO. *Ropovod Družba – technické údaje*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/ropovod-druzba/>

³⁵ Ropovod TAL propojuje přístav v Terstu se středoevropskými zeměmi s cílem zabezpečit jejich dodávky ropy do rafinérií v Rakousku, Německu a České republice. V České republice pokračuje pod názvem IKL.

ropy a je tedy nezbytné, abychom byli připraveni na situaci, pokud by tyto dodávky byly přerušeny.

Graf 1: Dodávky ropy ropovody Družba a IKL v letech 2000 -2013

Zdroj³⁶

2.3 Přeprava ropy a ropných produktů

Za dopravu ropy do České republiky je odpovědná společnost MERO ČR a.s.³⁷, která vlastní a provozuje ropovody Družba a IKL na území České republiky a je odpovědná za skladování surové ropy. Přepravou ropných produktů se v České republice zabývá především společnost Čepro a.s.³⁸ Kromě přepravy zajišťuje i skladování a prodej těchto produktů. Realizuje a provozuje síť produktovodů, které vzájemně propojují sklady a střediska společnosti Čepro a.s. s rafineriemi v Litvínově, v Kralupech nad

³⁶ MERO. *Přeprava ropy*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:

<http://www.mero.cz/provoz/ropovod-druzba> <http://www.mero.cz/provoz/preprava-ropy/>

³⁷ MERO. *O společnosti*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/o-spolecnosti/zakladni-udaje/>

³⁸ ČEPRO. *O společnosti*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/>

Vltavou a v Bratislavě. Síť umožňuje přímé čerpání a zásobování mezi jeho jednotlivými úseky. Výstavba prvních částí produktovodu byla zahájena v roce 1953, v současné době celková délka systému přesahuje 1100 km.³⁹ Společnost Čepro a.s. hraje významnou roli z pohledu ochrany zásob státních hmotných rezerv. Spravuje 17 středisek se sklady, ve kterých je uloženo potřebné množství paliva ve stanovených limitech, v souladu s požadavky Evropské unie (dále také EU).⁴⁰

2.4 Centrální tankoviště ropy

V souvislosti s výstavbou ropovodu IKL byl připraven projekt na vybudování Centrálního tankoviště ropy v Nelahozevsi, které by sloužilo ke skladování strategických nouzových zásob ropy. Během prvních tří etap v letech 1994 a 1998 byly vybudovány 4 nádrže o objemu 50 tisíc m³ a 6 nádrží o objemu 100 tisíc m³.⁴¹ V roce 2000 byl shledán stav kapacit jako nedostatečný a došlo k rozhodnutí o navýšení kapacity Centrálního tankoviště a to v návaznosti na podmínky vstupu České republiky do Evropské unie. V plánu byly dvě etapy rozšíření a to tak, aby ve finální verzi bylo tankoviště posíleno o 6 dalších ocelových nádrží, každá s kapacitou 125 tisíc m³. V současné době, po všech rozšířeních, má Centrální tankoviště ropy Nelahozeves kapacitu 1550 tisíc m³ ropy. Nádrže jsou postaveny jako nadzemní, jsou vybaveny ocelovou ochrannou jímkou a plovoucí střechou. Areál tankoviště má přibližnou plochu 59 ha se nachází na území okresů Mělník a Kladno.⁴² Centrální tankoviště ropy je určené nejen ke skladování strategických nouzových zásob ropy (pojme přibližně zásoby na 50 dní, ostatní nouzové rezervy má stát uložené v benzínu a naftě), ale i jako mezisklad pro ropu přepravovanou do České republiky ropovody Družba a IKL. Provozovatelem tankoviště v Nelahozevsi je společnost MERO ČR a.s., která v roce 2004 vyhrála výběrové řízení na realizaci rozšíření kapacit.⁴³ V současné době patří systém nádrží v Nelahozevsi k největším nádržím svého druhu na světě.

³⁹ ČEPRO. *Produktovodní síť a sklady*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/produktovodni-sit-a-sklady>

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ MERO. *Centrální tankoviště ropy Nelahozeves - rozšíření*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/rozsireni-ctr-nelahozeves/>

⁴² Tamtéž.

⁴³ MERO. *Centrální tankoviště ropy Nelahozeves*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/ctr-nelahozeves/>

3 LEGISLATIVA ROPNÉ BEZPEČNOSTI

Ropná bezpečnost je podpořena především správně nastaveným právním prostředím. Kromě zákonů, reflektujících předpisy Evropské unie, jsou to zejména metodické postupy a plány, vydané Správou státních hmotných rezerv. Ty detailně popisují činnosti ve své posloupnosti, jednotlivé kroky, ale také východiska pro vznik rizika a důsledky při stavu ropné nouze.

3.1 Právní předpisy v prostředí České republiky

Ropnou bezpečnost upravuje v českém právním prostředí několik zákonů. Ty vytvářejí východisko pro vhodné a pružné reakce na stavy ropné nouze. Zákony přijímají závazky členských zemí EU a Mezinárodní energetické agentury (dále také jako IEA) v oblasti nouzových opatření.

Obecným právním předpisem, týkajícím se bezpečnosti jako takové, je ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti české republiky ze dne 22. 4. 1998.⁴⁴ Jeho součástí je vymezení pojmu *nouzový stav*, a další obecné specifikace základní bezpečnostní terminologie. Bezpečností jako takovou se zabývá i vládní dokument Bezpečnostní strategie České republiky 2015 vydaný v roce 2015⁴⁵. Definuje bezpečnostní hrozby, stanoví strategie pro prevenci uvedených hrozeb a popisuje postupy k zajištění bezpečnostních zájmů České republiky. Dalším právním předpisem v obecnější rovině je zákon číslo č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje postavení SSHR v systému hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv a stanovuje strukturu státních hmotných rezerv.

Zcela klíčovým předpisem, upravujícím ropnou bezpečnost v České republice, je zákon č. 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů. Uvedený zákon upravuje, v souladu s právem Evropské

⁴⁴ Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. 4. 1998, o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1998, částka 39/1998. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁴⁵ Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN 978-80-7441-005-5 Dostupné také z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

unie, „způsob vytváření, udržování a použití nouzových zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatku, postupy pro řešení stavů nouze a úkoly orgánů státní správy a orgánů územních samosprávních celků v této oblasti.“⁴⁶ Zákon prošel čtyřmi novelizacemi a poslední úpravou v roce 2015. Zákon, mimo jiné, stanoví jak vytvářet, udržovat a skladovat nouzové zásoby ropy. V § 2 specifikuje nouzové zásoby jako „hmotné rezervy“⁴⁷. Znění § 3 popisuje podmínky pro skladování nouzových zásob ropy: „Nouzové zásoby se skladují ve skladovacích zařízeních, kterými se rozumí samostatná nádrž, nádržový blok, sklad, technologický výrobní celek, případně jiný objekt splňující technické a ekologické podmínky pro dlouhodobé skladování ropy nebo ropných produktů“.⁴⁸ V bodě 2 uvedeného paragrafu zákon také uvádí, že: „skladovací zařízení a ropovody jsou zřizovány a provozovány ve veřejném zájmu“.⁴⁹ Prováděcí právní předpis pak definuje schválený objem skladovacích zařízení, povinné technické vybavení skladovacích zařízení a také požadavky na vybavení pro monitorování kvality nouzových zásob.⁵⁰

Novelizace zákona nově vyhradila pravomoc vládě České republiky, rozhodnout o tom, zda mohou být nouzové zásoby České republiky skladovány na území jiného členského státu Evropské unie, či zda mohou být skladové zásoby jiného členského státu Evropské unie skladovány na území České republiky. V případě skladování nouzových zásob našeho státu na území jiného státu, se pak, v dikci tohoto zákona, tyto zahrnují do celkové výše nouzových zásob České republiky. Zákon též zakazuje bránit přepravě nebo použití nouzových zásob skladovaných na území České republiky pro další členské státy Evropské unie.

⁴⁶ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Předpis č. 165/2013 Sb. Vyhláška o druzích ropy skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu úrovně nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 70/2013. Příloha č. 1 Metoda výpočtu ropného ekvivalentu čistého dovozu ropných produktů. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁵⁰ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

Důkazem výše uvedeného je kauza otevřená v roce 2014, při níž se Česká republika dostala do sporu se společností Viktoriagruppe u níž v německém Krailingu má uložené zásoby nafty v hodnotě cca 1 miliardy korun na základě smlouvy o skladování z roku 2004. Spor o vlastnictví nafty, jež byla předmětem této smlouvy, začal poté, co bylo se společností zahájeno insolvenční řízení. Insolvenční správce však ve svém prvotním rozhodnutí neuznal, že nafta náleží České republice.⁵¹ Uvedené problematice se věnovalo množství článků v médiích. Správa státních hmotných rezerv argumentovala v době podpisu smlouvy například tím, že stát uskladněním části zásob nafty v Německu ušetří desítky milionů korun. Předseda Správy státních hmotných rezerv k tomu poté uvedl, že: „*předchozí vedení správy neodhadlo všechna potenciální rizika, která z kontraktu vyplývala*“.⁵² Na základě této zkušenosti se Správa státních hmotných rezerv zaměřila na stávající smlouvy s ochraňovateli a snaží se upravit podmínky již uzavřených smluv ve prospěch České republiky. K datu vyhotovení této práce byla podána žaloba českou stranou v Německu, na určení vlastnictví nafty.

Zákon o nouzových zásobách ropy dále upravuje oblast, již je stav ropné nouze. V souladu se zněním zákona ji vyhláší vláda a pomínou-li důvody, opět ji odvolává. Návrh na vyhlášení a odvolání stavu ropné nouze předkládá vládě předseda Správy státních hmotných rezerv.⁵³ Se stavem ropné nouze úzce souvisí opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů a použití nouzových zásob. Zákon také upravuje působnost Správy státních hmotných rezerv v oblasti nouzových zásob a hospodaření s nimi. Paragraf 10 pak specifikuje „*přestupky a správní delikty, jichž se může právnická a podnikající fyzická osoba dopustit jako dovozce, zpracovatel, skladovatel, ochraňovatel, distributor ropy a ropných produktů nebo osoba provádějící na území České republiky dobývání ložisek a na níž se vztahuje omezení spotřeby ropy*“.⁵⁴

⁵¹ LIDOVKY. *Poslední šance na vrácení české nafty*. [online]. © MAFRA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/posledni-sance-na-vcraceni-ceske-nafty-stat-poslal-do-nemecka-dopis-p9v-/energetika.aspx?c=A150323_135821_energetika_pave

⁵² ECONOMIA A.S. *Česku hrozí kvůli naftě v Německu škoda 105 miliard*. [online]. © ECONOMIA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesku-hrozi-kvuli-nafte-v-nemecku-skoda-1-5-miliard/r~b1c716fcb51911e4b98c002590604f2e/>

⁵³ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁵⁴ Tamtéž.

Druhy ropy a skladbu ropných produktů řeší vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 165/2013 ze dne 10. června 2013 o druzích ropy a skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu úrovně nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy. Vyhláška aplikuje požadavky Evropské unie (dále také EU) uvedené v EU 2009/119/ES do prostředí české legislativy. Stanoví především výpočet úrovně nouzových zásob – průměrný denní čistý dovoz a průměrnou denní domácí spotřebu. Ropný ekvivalent čistého dovozu ropných produktů se stanoví jako součet čistého dovozu surové ropy, kapalné podíly zemního plynu, rafinérských produktů a jiných uhlovodíků. Uvedený výsledek se upraví o případné změny stavu zásob a sníží o 4 % hodnoty, která odpovídá výtěžku primárního benzínu. Následně se přičte se k čistému dovozu všech dalších ropných produktů (vyjma primárního benzínu), upravenému s přihlédnutím k případným změnám stavu zásob a vynásobenému koeficientem 1,065.⁵⁵ Domácí spotřeba se stanovuje na základě na základě „*ropného ekvivalentu čistého dovozu v předchozím kalendářním roce*“.⁵⁶ Vyhláška stanoví zásoby, které se do nouzových zásob nepočítají. Ty zahrnují dosud nevytěženou ropu a také zásoby např. v ropovodech, čerpacích stanicích apod.⁵⁷

Vyhláška dále upravuje způsob a podmínky skladování nouzových zásob a způsob vedení evidence nouzových zásob a statistických výkazů. Paragraf 6 uvedené Vyhlášky předepisuje Správě státních hmotných rezerv „*předkládat měsíčně komisi statistický výkaz úrovně nouzových zásob udržovaných k poslednímu dni kalendářního měsíce, vypočteného na základě ropného ekvivalentu čistého dovozu ropných produktů, v případě specifických zásob pak na základě počtu dní domácí spotřeby.*“⁵⁸

⁵⁵ Předpis č. 165 ze dne 10. 6. 2013, vyhláška o druzích ropy skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu úrovně nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy. In. *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 70/2013. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž. Příloha 3 (d)

⁵⁸ Tamtéž.

3.2 Právní předpisy Evropské unie

Vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie, zavázala se k dodržování společných předpisů. Stejně je tak tomu i v oblasti ropné bezpečnosti. Dne 14. září 2009 vydala Rada Evropské unie směrnici Rady č. 2009/119/ES, kterou členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy, nebo ropných produktů. Primárním důvodem pro stanovení takových závazků byla významnost zásobování Společenství ropou a ropnými produkty v dopravním a chemickém odvětví, celosvětové snižování ropných zásob a rostoucí spotřeba ropy a ropných produktů. Dalším důvodem bylo posílení bezpečnosti dodávek pro Evropskou unii: „*dostupnost zásob ropy a zabezpečení dodávek energie jsou základním bodem veřejné bezpečnosti.*“⁵⁹ Směrnice pak zejména požaduje po členských státech zajistit, aby jejich zásoby ropy, držené na jakémkoliv jiném místě EU, byly v případě nouze fyzicky dostupné. Ropa a její produkty, vlastněné podniky, u kterých došlo v průběhu smluvního vztahu k omezení vlastnických práv, by se neměly do státních zásob ropy započítávat, neboť vzniká riziko, že fyzická dostupnost produktů bude omezena. V souladu se směrnicí musí každý členský stát vést aktualizovaný registr skutečných zásob ropy a jejích produktů.

Členské státy zavázaly zpracovat do svých národních právních předpisů požadavek na udržování takových zásob ropy a ropných produktů, které odpovídají minimálně 90 dnům průměrného čistého denního dovozu anebo 61 dnům průměrné denní domácí spotřeby podle toho, která z uvedených hodnot je vyšší. Česká republika implementovala do svých právních předpisů povinnost udržovat zásoby ropy a ropných produktů v ekvivalentu 90 dnů průměrného čistého denního dovozu. Směrnice se dále zabývá specifickými zásobami, které vymezuje např. jako ethan, motorový benzin, letecký benzin, topný olej atd.⁶⁰ Ropné produkty, které tvoří specifické zásoby, si stanoví vlastním předpisem každý členský stát Společenství. Směrnice dále stanoví postupy pro mimořádné situace související s narušením dodávek ropy.

⁵⁹ SMĚRNICE RADY 2009/119/ES ze dne 14. září 2009, kterou se členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy nebo ropných produktů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2009, L 265/9. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:265:0009:0023:cs:PDF>

⁶⁰ Tamtéž.

4 ROPNÁ BEZPEČNOST JAKO SOUČÁST BEZPEČNOSTNÍHO SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY

Pojem ropná bezpečnost stručně popisuje terminologický slovník Ministerstva vnitra České republiky jako „*Souhrn zásad, opatření a způsobů vytváření, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatku a připravených postupů a opatření pro řešení takových stavů nouze*“⁶¹. Stav ropné nouze pak jako „*Stav vyhlášený nařízením vlády České republiky v důsledku nedostatku ropy a ropných produktů v případech, kdy průměrný měsíční dovoz ropy a ropných produktů do České republiky je natolik snížen oproti průměrnému měsíčnímu dovozu v předcházejícím kalendářním roce nebo lze důvodně očekávat takové jeho snížení, že nepříznivé následky z toho plynoucí nelze odstranit bez přijetí regulačních opatření jejich spotřeby a výdeje nouzových zásob*“.⁶²

Zajištění ropné bezpečnosti státu, respektive adekvátní úrovně strategických nouzových rezerv a zajištění energetické bezpečnosti je prvořadým strategickým zájmem České republiky. Bezpečnostní strategie České republiky pro rok 2015 stanoví v článku 4 nejvýznamnější trendy a faktory. Upozorňuje na zvyšující se závažnost nevojenských hrozeb (např. energetika, migrace, kybernetické útoky) a zhoršující se bezpečnostní situaci v oblastech sousedících s členskými státy Severoatlantické aliance (dále také NATO) a EU. Uvedené hrozby současně zvyšují rostoucí nároky na schopnost Evropy reagovat samostatně a zvýrazňují nedostatky v připravenosti na tyto hrozby.⁶³

Dokument *Bezpečnostní strategie* také reflektuje aktuální bezpečnostně-politickou situaci ve světě, zejména pak v Evropě. Mezi hrozbami uvádí i ohrožení energetické infrastruktury, přerušeni dodávek strategických surovin a energie a v neposlední řadě pohromy přírodního a antropogenního původu, jež mohou mít vliv na ekonomickou

⁶¹ MVČR. *Terminologický slovník* [online]. 2015 [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

⁶² Tamtéž.

⁶³ Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015, s. 9. ISBN 978-80-7441-005-5 Dostupné také z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

stabilitu a zásobování země. Vláda si dává za úkol, v souvislosti s hrozbou přerušení dodávek strategických surovin vytvořit prostředí pro vhodnou diverzifikaci surovin a přepravní infrastruktury dovážených surovin.

V této souvislosti je třeba zmínit právě ropovody Družba, IKL (TAL), kterými je transportována převážná většina zde zpracovávané ropy. Budování vhodné infrastruktury pro dodávky surovin je třeba plánovat a realizovat s předstihem a v návaznosti na průběžné vyhodnocování aktuální bezpečnostně-politické situace. Na základě dokumentu si vláda též dává za úkol efektivně spolupracovat s energetickými a těžebními společnostmi a podporovat investice v oblasti výzkumu a rozvoje v oblasti energetiky. V dokumentu se uvádí: „*Česká republika aktivně prosazuje své zájmy v oblasti energetické a surovinové bezpečnosti v rámci mezinárodních organizací, zejména EU a NATO, specializovaných agentur a rozvíjí konkrétní projekty v bilaterálních vztazích. Česká republika podporuje vzájemně výhodné ekonomické vztahy se surovinově vybavenými státy, včetně využití projektů rozvojové spolupráce*“.⁶⁴

V souvislosti s vyhodnocením situace ve vztahu k energetické a surovinové bezpečnosti, přistoupila Česká republika ke spolupráci s NATO a to prostřednictvím Správy státních hmotných rezerv. Ta spolupracuje s NATO v oblasti obranného a civilního nouzového plánování. Je součástí výboru pro pohonné hmoty a Skupiny pro průmyslové zdroje a komunikační služby. V rámci této spolupráce vzniká i možnost kooperace s dalšími skupinami NATO v oblasti energetické bezpečnosti. Současně si je Česká republika vědoma toho, že i v rámci EU má oblast ropné bezpečnosti vysokou prioritu, zejména co se týká realizace Euroasijského koridoru pro přepravu ropy, který by zajistil přímý přístup k ropě z oblasti Kaspického moře. Obdobný názor sdílí Evropská komise a ve svém sdělení poukazuje na nutnost řešení: „*Stabilita dodávek ropy ropovodem Družba by měla být námětem dialogu o energetice s Ruskem*“.⁶⁵

⁶⁴ Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015, s. 19. ISBN 978-80-7441-005-5 Dostupné také z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

⁶⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému, hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o zabezpečení dodávek energie a mezinárodní spolupráci – „Energetická politika EU“ ze dne 7. 9. 2011*. S. 6. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0539:FIN:CS:PDF>

Česká republika uplatňuje státní model ropné bezpečnosti, v současné době bez daně za ropnou bezpečnost. Veškeré činnosti související s ochranou státních hmotných rezerv jsou v rukou státu. Oproti modelům některých států, které využívají i soukromé sféry pro zajištění nouzových rezerv, je výhradní zajištění státem velmi drahé a představuje enormní výdaje ze státního rozpočtu. Pro pokrytí části nákladů se zvažuje zavedení „daně z ropné bezpečnosti“, která by spolufinancovala nouzové zásoby. Dle dostupných zdrojů by, na základě prvních návrhů, měla být tato daň účtována ve výši 25 až 30 haléřů za 1 litr pohonných hmot. Díky této dani by stát měl vybrat ročně přes 1,4 miliardy Kč, což by pokrylo náklady na udržování ropných zásob.⁶⁶ Uvedené opatření má ovšem vliv na cenu pohonných hmot, čímž se uvedené opatření dostává do konfliktu s účelem. Další možností je zavedení agenturního modelu, což by s velkou pravděpodobností odlehčilo státnímu aparátu, nicméně z hlediska bezpečnosti a okamžité dostupnosti představují nouzové zásoby v soukromých rukou nezanedbatelné riziko.

4.1 Stav ropné nouze

Dle § 1: „*Za stav ropné nouze je považován nedostatek ropy a ropných produktů, který by měl za následek poruchy v zásobování na domácím trhu a nepříznivé následky z toho plynoucí by nebylo možné odstranit nebo jim zamezit bez přijetí opatření dle zákona č. 189/1999 Sb.*“.⁶⁷ Jak již bylo zmíněno, tento stav vyhláší vláda nařízením na základě návrhu předsedy Správy státních hmotných rezerv. Vyhlášení a odvolání stavu ropné nouze vláda oznamuje v hromadných sdělovacích prostředcích. Stav ropné nouze může být vyhlášen samostatně, bez nutnosti vyhlášení krizového stavu dle zákona č. 240/2000 Sb.⁶⁸ Národní organizace pro společný postup ve stavu ropné nouze (dále jen NESO) navrhuje opatření za stavu hrozícího či již skutečného stavu ropné nouze. Konzultuje aktuální stav s Mezinárodní energetickou agenturou (IEA), jedná v záležitostech

⁶⁶ EKONOMIKA.I-DNES. *Chystá se nová daň* [online]. © MAFRA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/chysta-se-nova-dan-podrazi-benzin-a-nafta-ff0-/ekonomika.aspx?c=A140728_203651_eko-zahranicni_zt

⁶⁷ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

⁶⁸ Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000, o krizovém řízení a o změně některých souvisejících zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 73/2000. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

společných kroků a opatření, včetně mezinárodního rozložení dodávek ropy a ropných produktů s cílem zmírnit dopady snížení dodávek ropy a ropných produktů na členské země.

Z opatření k zavedení přidělového systému: „*Přípravenost a technické zabezpečení výdejmů pohonných hmot k řešení stavu ropné nouze je plně v kompetenci SSHR. Stav ropné nouze bude od začátku řízen vládou České republiky s přihlédnutím k mezinárodním dohodám a závazkům.*“⁶⁹

Za stavu ropné nouze je vláda oprávněna, v souladu s paragrafem 5 odstavce 1 zákona č. 189/1999 Sb., přistoupit k omezení spotřeby ropy a jejích produktů: „*K omezení spotřeby ropy a ropných produktů je vláda v nařízení vydaném podle § 4 odst. 1 oprávněna:*

- a) omezit maximální rychlosti jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích,*
- b) omezit používání některých druhů, kategorií a tříd silničních motorových vozidel v určitých dnech nebo pro určitý druh přepravy,*
- c) omezit nebo zakázat ve stanovených dnech používání silničních motorových vozidel se sudými nebo lichými koncovými čísly státních poznávacích značek,*
- d) omezit používání drážních motorových vozidel,*
- e) omezit obchodní leteckou dopravu, letecké práce a další letecké činnosti,*
- f) omezit otevírací doby čerpacích stanic a zakázat prodej pohonných hmot do nádob,*
- g) stanovit regulační opatření pro čerpání zásob ropy a ropných produktů u rozhodujících dodavatelů,*
- h) zavést přidělový systém, nebo*
- i) dočasně omezit nebo zakázat vývozy ropy a ropných produktů, s výjimkou přepravy nebo použití podle paragrafu 3 odst. 16.“⁷⁰*

⁶⁹ Správa státních hmotných rezerv. *Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze.* Praha: 2015, s. 3. ISBN není. Dostupné také z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

⁷⁰ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

Obecně jsou nejčastějšími důvody pro přerušení dodávek ropy různé typy nepředvídatelných technických problémů či počasí v oblastech s těžbou ropy, např. Mexický záliv, který často odolává hurikánům. Dále to mohou být občanské války a vojenské nebo teroristické útoky zaměřené na energetickou infrastrukturu, ale i spory mezi vládami. V České republice hrozí nejvíce riziko vzniku ropné nouze z důvodu technických problémů anebo geopolitických problémů tranzitních zemí nebo zemí dodávajících ropu. V případě vzniku ropné nouze bude vláda České republiky využívat zákonné nástroje, které má k dispozici a které řeší stavy nedostatku ropy. Současně bude postupovat v souladu s navrženými nouzovými postupy IEA, jejíž komise v případě ropné nouze zasedne v co nejkratším termínu. Regulační opatření při ropné krizi mohou začínat na nejmírnějších opatřeních, která spočívají v nabádání obyvatelstva k úsporám energií, přes opatření omezení rychlosti na silnicích, omezení výroby až po ta razantní, například přidělový systém v poukázkách na pohonné hmoty. Jednoznačně se jedná o opatření, veřejností vnímána jako nepopulární. Ve stavu ropné nouze je třeba zachovat funkčnost státního aparátu a všech jeho složek, včetně armády, policejních složek, zdravotné péče, ale i činnost důležitých úřadů. Typový plán definuje i sekundární následky nedostatku ropy, jimiž mohou být problémy s lékařskou péčí, zabezpečením základních životních potřeb, nakládání s odpady nebo výroba potravin a jejich distribuce.

Na stav ropné nouze mají vazbu i další činnosti, například zpracování ropy. SSHR a společnost UNIPETROL RPA, s.r.o.⁷¹, která je předním producentem rafinérských surovin, v září 2013 podepsaly důležitou smlouvu z pohledu ropné bezpečnosti, a to smlouvu o zpracování ropy za stavu ropné nouze.⁷² Uvedená smlouva definuje podmínky, na jejichž základě budou za stavu ropné nouze zpracovány zásoby ropy v držení SSHR. V případě omezení dodávek ropy do České republiky může SSHR pružně reagovat a nechat zpracovat ropu ze strategických zásob.

⁷¹ UNIPETROL. *O nás*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:<http://www.unipetrolrpa.cz/CS/onas/Stranky/default.aspx>

⁷² UNIPETROL. SSHR a UNIPETROL posilují bezpečnost České republiky. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:<http://www.unipetrol.cz/cs/Media/TiskoveZpravy/Stranky/SSHR-a-UNIPETROL-RPA-posiluji-ropnou-bezpecnost-Ceske-republiky.aspx>

Je nutné zmínit fakt, že následky vyhlášeného stavu ropné nouze mohou mít tak zásadní vliv na fungování státu, že může současně vláda České republiky vyhlásit i krizový stav v souladu se zákonem 240/2000 Sb. o krizovém řízení.

Pro krizové situace musí mít krajské úřady jednotlivých krajů zpracovány postupy pro orgány krizového řízení obcí s rozšířenou působností nazvané jako *Metodika pro přípravu a realizaci regulačních opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy*. Tento dokument určuje postupy a úkoly pro obce s rozšířenou působností týkající se regulačních opatření. Jedná se o výjimečné krizové opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy⁷³ a je určeno k zajištění snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a poskytovaných služeb v souladu s krizovými plány. Ovšem v případě vyhlášení stavu ropné nouze, se nejedná o krizové regulační opatření z hlediska zákona 241/2000 Sb. Přijímaná regulační opatření při vyhlášení stavu ropné nouze se řídí zákonem č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, ve znění pozdějších předpisů a nejedná se o „krizová“ regulační opatření ve smyslu krizového zákona a zákona o hospodářských opatření pro krizové stavy. V dokumentu jsou sice podrobně popsány úkoly pro přidělový systém a vydávání důležitých produktů a surovin, nejsou zde však popsány činnosti související se systémem regulačních opatření při nedostatku ropy a ropných produktů.

4.1.1 Typový plán

K aktuálnímu řešení mimořádné situace definované jako stav ropné nouze byl Správou státních hmotných rezerv, na základě usnesení Bezpečnostní rady státu č. 295/2002⁷⁴, zpracován Typový plán.⁷⁵ Jeho třetí a současná aktualizace byla vydána pod č. j. 01779/14 – SSHR dne 3. června 2014. Cílem plánu je řešení situací v případě vážného narušení dodávek ropy a ropných produktů a situací při stavu ropné nouze a to nejen s ohledem na dopady nedostatku projevující se v každodenním fungování obyvatel České republiky, ale i na dopady ekonomické. Podrobně popisuje příčiny, dopady, omezení a doporučené zásady a opatření vedoucí ke snížení účinku nedostatku ropy.

⁷³ SSHR. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/system_hospodarskych_opatreni_pro_krizove_stavy.aspx

⁷⁴ Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru.

⁷⁵ Správa státních hmotných rezerv. *Typový plán pro řešení krizové situace „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu“*. 3. aktualizace. Praha: 2014. ISBN není.

Typový plán stanoví v jednotlivých situacích činnosti, postupy a organizační opatření, která budou prováděna přímo anebo zajišťována ve spolupráci s dalšími ústředními správními úřady, orgány územních samosprávných celků a jinými subjekty.

Ústřední správní úřady, krajské úřady mají za povinnost rozpracovat Typový plán na vlastní podmínky správního území.

4.1.2 Plán opatření při ropné nouzi

Plán opatření při ropné nouzi je dalším dokumentem Správy státních hmotných rezerv, byl vytvořen v souladu s ustanovením § 9, odstavce 1 zákona 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy⁷⁶ a vydán dne 7. listopadu 2013 pod č.j. 7654/2013 – SSHR. Cílem plánu je definovat opatření a postupy, které společně s dalšími ústředními správními úřady a orgány územních samosprávných celků bude vykonávat Správa státních hmotných rezerv. Plán je rozpracován na konkrétní činnosti, s odpovědností za tyto činnosti ze strany veřejné správy, podnikatelské sféry a mezinárodních agentur či asociací. Jako jeden z mála dokumentů stanoví činnosti a opatření po stavu ropné nouze.

Plán je rozdělen následovně:

- činnosti a opatření při řešení stavu nasvědčujícímu eskalaci k ropné nouzi
- činnosti a opatření při řešení stavu ropné nouze
- činnosti a opatření při řešení stavu ropné nouze ve vazbě na vyhlášení krizového stavu
- činnosti a opatření při řešení stavu po ropné nouzi.

4.1.3 Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze

Správa státních hmotných rezerv zpracovala dokument *Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze*, pro ústřední správní úřady a krajské úřady. Tento dokument byl zpracován v návaznosti na *Plán opatření při ropné nouzi* a *Typový plán*. Popisuje podrobně opatření vedoucí ke snížení spotřeby ropy, jak ty nelegislativní tak i

⁷⁶ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

legislativní. Důležitou součástí dokumentu je stanovení přidělového systému, který se realizuje kartovým systémem a přidělovým (lístkovým) systémem.

Kartový systém je určen pro:

- orgány veřejné správy,
- základní a vybrané ostatní složky Integrovaného záchranného systému,
- vybrané subjekty soukromé a podnikatelské sféry.

Lístkový systém je určen pro:

- právnické podnikající osoby
- fyzické podnikající osoby.⁷⁷

Dokument určuje odběratele dle přidělového systému, jimiž jsou *ústřední správní úřady* (vlastní úřad, vybrané podřízené organizace, prvky kritické infrastruktury, vybrané složky IZS, vybraná státní i nestátní zdravotnická zařízení), *kraje ve správním obvodu* (krajský úřad, vybrané základní složky IZS, vybrané ostatní složky IZS, podřízené organizace v působnosti kraje, obce s rozšířenou působností, obce, vybraná infrastruktura). Limitovaná výše odběru pohonných hmot bude stanovena v nařízení vlády, které bude vydáno za stavu vyhlášení ropné nouze. V dokumentu je dále popsáno jakým způsobem se evidují a vydávají karty i přidělové lístky.

4.2 Energetická bezpečnost

Energetická bezpečnost je poměrně novým pojmem, jehož význam v poslední době v rámci celého světa narůstá. Historicky je však spjata právě především s dodávkami ropy. Definic energetické bezpečnosti je mnoho a ne všechny zcela jednoznačně vystihují podstatu. Asi nejrozšířenější vymezení pojmu energetické bezpečnosti je uvedeno v příspěvku dostupném na webových stránkách Spojených národů: „*energetická bezpečnost znamená dostupnost dostatečných zásob za přijatelnou cenu*“⁷⁸

⁷⁷ Správa státních hmotných rezerv. *Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze*. Praha: 2015. ISBN není. Dostupné také z: <http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna-bezpecnost/Stranky/default.aspx>

⁷⁸ Availability of sufficient supplies at affordable prices. YERGIN, D. *Ensuring energy security*. [online]. © UNITED NATIONS 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf
<https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1988-09-01/energy-security-1990s>

Autorem je Daniel Yergin, držitel Pulitzerovy ceny a autor knih zaměřených na oblast ekonomiky a energetické bezpečnosti. Další vhodnou, a velmi obdobnou definici uvádí IEA, která uvedenou problematiku spojuje se změnami klimatu: „*nepřetržitá dostupnost energetických zdrojů za přijatelnou cenu a s ohledem na životní prostředí*“⁷⁹ Dostatečné množství energie je základní podmínkou pro fungování a ekonomický růst především vyspělých zemí s rozvinutým průmyslem a všech sektorů ekonomiky, zejména ve výrobní oblasti.⁸⁰ Zajištění dostatku energie lze docílit množstvím vlastních zdrojů anebo dobře zajištěným importem. Pohled na energetickou bezpečnost se mění v závislosti na ekonomické vyspělosti země, na geopolitickém umístění a jeho ohrožení.

Vláda České republiky vnímá bezpečnost obecně, jako důležitou část politické strategie země. Energetická bezpečnost je její součástí. V dokumentu *Východiska surovinové a energetické bezpečnosti České republiky* se uvádí: „*Surovinová a energetická bezpečnost je důležitým politickým a bezpečnostním tématem, neboť dodávky surovin a energií jsou pro chod a fungování každého státu naprosto nezbytné.*“⁸¹ Ne však všechny vládní kroky tomu nasvědčují. Stát si sice ponechal možnost zasahovat do strategicky důležitých společností, jako je například MERO ČR a.s., kde si ponechal 100 % podíl a tím získal i právní nástroje k ovlivnění možných důsledků nevhodných rozhodnutí a nevhodných investičních kroků. Ovšem u zpracování ropy již tak neučinil a tak se zpracováním ropy a výrobou ropných produktů na českém trhu zabývá soukromá společnost. Je jí PKN ORLEN S.A.⁸², která provozuje rafinérie v Litvínově a v Kralupech. Další subjekty se pak zabývají skladováním ropy a výrobou paliv. Ve zprávě *Nezávislé odborné komise pro posouzení energetických potřeb České republiky v dlouhodobém časovém horizontu*, bylo uvedeno omezení rizik zásobování České

⁷⁹ Uninterrupted availability of energy sources at an affordable price. In every respect to environment. INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *What is energy security*. [online]. © 2015 OECD/IEA. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.iea.org/topics/energysecurity/subtopics/whatisenergysecurity/>

⁸⁰ ŠMÍD, T. a kol. *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010, s.26. ISBN 978-80-210-5351-9.

⁸¹ MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti České republiky*. [online]. © 2005 MPO [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokum/ent91585.html>

⁸² ORLEN. *O firmie*. [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/Strony/default.aspx>

republiky jako jeden z hlavních bodů. Zpráva doporučuje jako preventivní opatření zpracování dlouhodobé koncepce národní energetické strategie s výhledem na třicet až padesát let. Ve zprávě je, mimo jiné, uvedeno: „*Strategická vize musí propracovat představy o reálném energetickém mixu a kritériích použitelných pro rozhodování. Vypracování energetické strategie naráží na velmi odlišné představy odborníků, tyto představy však konvergují u dlouhodobých trendů. Tam se totiž odborná veřejnost shoduje na zásadním významu výzkumu nových technologií pro budoucí zabezpečení společnosti energií.*“⁸³

Situace v současné době připouští možnost přerušení dodávek ropy a veřejnost si tuto hrozbu začíná postupně uvědomovat. Možnost odstavení ropovodu Družba zmínila ve své zprávě i Nezávislá energetická komise.⁸⁴ Navíc zde převládá fakt, že česká ekonomika se nenachází v období rozvoje a spíše se objevují znaky klesajícího vývozu na úkor dovozu ze zemí dálného východu. Stále zvětšující se rozdíl mezi dovozem a vývozem může v dlouhodobém horizontu způsobit nedostatek finančních zdrojů, použitelných pro nákup ropy ze zahraničí. Drábová uvádí, že energetická bezpečnost je ohrožena jak z hlediska externího, tak zejména i z toho vnitřního⁸⁵. Externími hledisky jsou již zmíněné konflikty na Blízkém východě a v Perském zálivu, konflikty v oblasti Kaspického moře, teroristické útoky, konflikty v oblasti Íránu či vyčerpání ropného bohatství. Dalším negativní aspektem je i skutečnost ztenčujících se zásob ropy v Rusku a objem dovážené ropy do České republiky právě z Ruska. Vnější hrozbou mohou být i konflikty o kaspické surovinové zásoby – ropa z Ázerbájdžánu a Kazachstánu představuje velkou část importu do České republiky, hned po ropě dodávané z Ruska. Jejimi aktéry jsou Kazachstán a Ázerbájdžán, kteří mají v regionu největší zásoby a také Ruská Federace, která se snaží o získání kontroly nad kaspickými ložisky ropy. Dále je to Čínská lidová republika, která prostřednictvím svých investorů těží ropu v Kazachstánu a v neposlední řadě jsou to Spojené státy americké, které se snaží omezit

⁸³ NEZÁVISLÁ ENERGETICKÁ KOMISE. *Zpráva pro posouzení energetických potřeb v dlouhodobém časovém horizontu*. Zpráva nezávislé komise. Praha, 2008. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/zprava-nezavisle-odborne-komise-pro-posouzeni-energetickych-potreb-ceske-republiky-v-dlouhodobem-casovem-horizontu:-pracovni-verze-k-oponenture--42575/>

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ DRÁBOVÁ, D., V. PAČES a kol. *Perspektivy české energetiky. Současnost a budoucnost*. 1. vyd. Praha: Novela bohemika, 2014, s. 52. ISBN 978-80-87683-26-2.

roli Ruska v transportu surovin ze střední Asie a využívá k tomu podporu energetické politiky daných zemí.⁸⁶ Všechny uvedené faktory mohou negativně ovlivnit dodávky ropy do České republiky.

Za vnitřní ohrožení považujeme zejména nedostatečnou míru diverzifikace transportních cest a dodavatelů ropy, špatně zvolený surovinový mix a nedostatek nouzových zásob. Dalšími vnitřními riziky jsou, podle Drábové, slabá ekonomika s vnitřním vývozem, vliv lobbistických skupin včetně oslabování role státu a také jednoznačná dlouhodobá koncepce státních služeb, jejichž základním prvkem by právě energetika měla být.⁸⁷

4.3 Posílení ropné bezpečnosti

Ropnou bezpečnost lze posílit několika způsoby. V zásadě je to vhodná diverzifikace zdrojů ropy a přepravních cest, které je věnována samostatná kapitola. Dalším krokem je vhodná a pravidelná analýza rizik, která by měla být aktualizována v souvislosti s událostmi ve světě a to jak ekonomickými tak geopolitickými. Ty mohou z dlouhodobého hlediska ovlivnit dodávky ropy.

Česká republika nemá vytvořen žádný strategický dokument, který by se věnoval výhradně ropné bezpečnosti. Uvedená problematika je řešena pouze okrajově a to v několika dokumentech, např. Státní energetická koncepci a ve Státní surovinové politice. Zlepšení ropné bezpečnosti by tedy pomohlo i vytvoření samostatného strategického dokumentu, který by zohlednil vývoj technologických postupů, aktuální politické a ekonomické prostředí a v neposlední řadě i vývoj v produkci a obchodovatelnosti ropy ve světě a měl by ze strategického pohledu zásadní význam.

V prosinci 2010 se v rámci diskusního setkání na téma energetické bezpečnosti v Praze sešli odborníci a zástupci největších subjektů podílejících se na ropném trhu v České republice. Tomáš Hüner z Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky uvedl:

⁸⁶ ŠMÍD, T. a kol. *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010, s. 107-112. ISBN 978-80-210-5351-9

⁸⁷ DRÁBOVÁ, D., V. PAČES a kol. *Perspektivy české energetiky. Současnost a budoucnost*. 1. vyd. Praha: Novela bohemika, 2014, s. 52. ISBN 978-80-87683-26-2

„Úloha českého státu je v otázce zajištění dodávek ropy a ropného průmyslu pouze nepřímá a spočívá zejména ve vymezení tržního prostředí a vytvoření podmínek pro diverzifikované dopravní cesty.“⁸⁸ Účastníci setkání se shodli na tom, že jedním z nedostatků na našem území je nepropojení vlastnictví rafinerií a produktovodů, ve světě poměrně běžně užívaným modelem. Další připomínky vedly k ropovodu Družba a to nejen k jeho technickému stavu, ale i k neochotě Ruska přesunout část kapacity z ropovodu na tankery. V neposlední řadě to byla věcná připomínka ke skladování strategických zásob ropy a to tak, že nejbezpečnější variantou je skladování ropy výhradně na území České republiky⁸⁹. V souvislosti s kauzou české nafty v německém Krailingu je patrné, že ještě než k problému došlo, byly podobně uzavřené smlouvy již terčem kritiky. O uvedeném se též zmínila Bezpečnostní informační služba ve své výroční zprávě, kdy upozorňovala na problém českých zásob nafty v Německu: „Z hlediska zajištění energetické bezpečnosti České republiky může být také negativní umístění části zásob pohonných hmot Správy státních hmotných rezerv mimo území České republiky“.⁹⁰

⁸⁸ ALL FOR POWER. *Převzme stát iniciativu?* [online] [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.allforpower.cz/clanek/cesky-ropny-prumysl-prevezme-stat-iniciativu/>

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Výroční zpráva BIS za rok 2010*. s. 4. Dostupné také z: <http://www.bis.cz/pdf/2010-vz-cz.pdf>

5 DIVERZIFIKACE ZDROJŮ ROPY

Již několikrát bylo zmíněno, že Česká republika se nachází v geografickém pásmu, které není bohaté na ložiska ropy. Vlastní zdroje ropy představují maximálně 2 - 3 procenta z celkového objemu spotřeby. Jedním z preventivních opatření stavu ropné nouze je správná diverzifikace. Diverzifikaci obecně chápeme jako rozložení rizika. Můžeme ji dělit na 3 základní typy:

- diverzifikace zdrojových teritorií
- diverzifikace přepravních tras
- diverzifikace výrobního portfolia.⁹¹

Diverzifikace zdrojových teritorií by měla být prioritou a její absence může způsobit situaci, kdy ropa přestane být dodávána z určitého teritoria. Nejbezpečnější variantou je využívání především vlastních zdrojů. Pokud tato možnost není, považuje se za optimální rozložení zdrojových teritorií po minimálně 30 procentech. V případě Ruska toto pravidlo Česká republika nenaplnuje, neboť podíl ruské ropy představuje cca 60 procent z celkového dováženého objemu, respektive v roce 2013 to bylo 64 procent.

Při správné diverzifikace ropy je třeba se zaměřit na správné rozložení dodavatelů importované ropy. Jak již bylo zmíněno výše, Česká republika odebírá ropu ze dvou primárních zdrojů a to ropovodem Družba a ropovodem IKL. Jak vyplývá z následující tabulky, celých 56,5 procent, tedy v roce 2014 to bylo 4 164 kt⁹² z celkového množství dovezené ropy 7 370 kt⁹³, je dováženo z Ruska. Z toho jasně vyplývá, že za stavu současných dohod je Česká republika závislá na ropě z Ruska. Jak již bylo zmíněno, předpoklady ropných zásob Ruska představují dle současné průměrné těžby ropu na 20

⁹¹ KAVINA, P. *Diverzifikace energetických zdrojů a energetická bezpečnost*. Přednáška uskutečněná dne 5. června 2012 na Regionálním energetickém fóru v Ústí nad Labem, pod záštitou Ministerstva obchodu a průmyslu ČR. Přednáška dostupná též z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwi05JyfzIvKAhVi z3IKHfJNDkAQFggnMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.kr-ustecky.cz%2FVismoOnline_ActionScripts%2FFile.ashx%3Fid_org%3D450018%26id_dokumenty%3D1667642&usq=AFQjCNF823_KiG_iuv2DQwm0nWP2ObHf8Q

⁹² Kt = kilotuna

⁹³ MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Bilanční přehled za rok 2014. Ropa, ropné produkty, čerpací stanice pohonných hmot* [online]. © MPO 2005 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157142.html>

let. Rusko se k uvedené hodnotě nijak nevyjadřuje a své průzkumy tají. Je to zcela pochopitelné. Potvrzení faktu, že zásoby v Rusku se začínají zmenšovat, by způsobilo nemalé obtíže a změny na ropném trhu. Následující tabulka ukazuje rozložení zdrojových teritorií v letech 2012, 2013 a 2014.

Tabulka 1: Přehled dovozu ropy do České republiky v letech 2012 - 2014

<i>Země původu ropy</i>	<i>Dovoz (tis.t)</i>	<i>Podíl v %</i>	<i>Dovoz (tis.t)</i>	<i>Podíl v %</i>	<i>Dovoz (tis.t)</i>	<i>Podíl v %</i>
	2014		2013		2012	
<i>Alžírsko</i>	36	0,49	60	0,91	141	2,00
<i>Ázerbájdžán</i>	2 317	31,44	1 659	25,33	1 859	26,32
<i>Kazachstán</i>	817	11,08	620	9,46	518	7,33
<i>Libye</i>	31	0,42				
<i>Maďarsko</i>	5	0,07				
<i>Rusko</i>	4 164	56,50	4 213	64,30	4 545	64,35
CELKEM	7370		6552		7063	

Zdroj⁹⁴

Česká republika uskutečnila v roce 2014 dovoz ropy v celkovém množství 7 370 tis. tun (došlo k nárůstu o 12,5 % v porovnání s rokem 2013) v celkové hodnotě 114,9 mld. Kč (došlo k nárůstu o 10,3 % proti roku 2013). Doprava ropy do České republiky byla realizována ropovody Družba (50,6 %) a IKL (49,4 %).⁹⁵ Při správné diverzifikaci přepravních tras by bylo třeba uplatnit ještě další, třetí možnost dopravy ropy do České republiky a to v podobě tankerů a využití ropovodu TAL. Současný stav neodpovídá úměrnému rozložení rizika. Hodnoty za rok 2015 nebyly k datu vypracování této práce ještě publikovány.

⁹⁴ Autor práce, 2016 (na základě údajů z: MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Ropa a ropné produkty*. [online]. © MPO 2005 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/energetika-a-suroviny/>

⁹⁵ MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Bilanční přehled za rok 2014. Ropa, ropné produkty, čerpací stanice pohonných hmot* [online]. © MPO 2005 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157142.html>

V době, kdy hrozilo omezení dodávek ropou Družba, v roce 2014 díky konfliktu na Ukrajině, byla Česká republika, po řadě jednání, připravena využít ropovod TAL. Součástí uvedených postupů je i aktivní účast České republiky na rozvoji evropských energetických sítí, které jsou součástí Evropské unie. Tím si zajistí svůj podíl v nich a v případě výpadku jednoho z dodavatelů bude schopna reagovat na vzniklou situaci a využít ostatních zdrojů. Je tedy nezbytně nutné, aby byla zapojena do globální spolupráce v oblasti energetiky a věnovala se preventivním opatřením a přípravám na nedostatek ropy.

Diverzifikací výrobního portfolia pak můžeme chápat zpracování ropy, jež v České republice zajišťováno jedním subjektem. Společnost ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s. je v České republice jediným zpracovatelem ropy a ropných produktů. Tento stav neodpovídá vyváženému rozložení rizika a principům diverzifikace. Na druhou stranu je však třeba uvést, že za účelem posílení ropné bezpečnosti byla mezi ČESKOU RAFINÉRSKOU, a.s. a společností MERO ČR, a.s., dne 4. ledna 2016 podepsána nová smlouva, která upravuje podmínky dodávek ropy do České republiky a upevňuje zájmy obou stran s ohledem na stabilizaci ropného trhu a petrochemického průmyslu.⁹⁶ Podepsání uvedené smlouvy je obecně považováno za velmi vhodný krok, nicméně neřeší doslovně problematiku řešenou v této kapitole.

⁹⁶ ČESKÁ RAFINÉRSKÁ. *Tiskové zprávy*. [online] [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.ceskarafinerska.cz/cz/tiskove-zpravy.aspx?ID=304>

6 PŮSOBNOST SPRÁVY STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV V OBLASTI ROPNÉ BEZPEČNOSTI

Správa státních hmotných rezerv je ústředním správním orgánem. Byla zřízena zákonem č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů, tzv. kompetenčním zákonem. Statut Správy státních hmotných rezerv byl schválený usnesením vlády ze dne 3. prosince 2001 č. 1293.⁹⁷

V čele úřadu stojí předseda, který je jmenován vládou České republiky na návrh ministra průmyslu a obchodu ve spolupráci s ministrem financí. V současné době je jím Ing. Pavel Švagr, CSc. Působnost úřadu je upravena legislativou a to zejména:

- *zákonem č. 97/1993 Sb. o působnosti správy státních hmotných rezerv*
- *zákonem č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *zákonem 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), ve znění pozdějších předpisů.*

Úřad má dozorovou a kontrolní působnost. Zabývá se hospodářskými opatřeními pro krizové stavy a spravuje státní hmotné rezervy. Dle zákona:

- *„je jediným ústředním správcem zásob v České republice*
- *zajišťuje vytváření, udržování a použití nouzových zásob*
- *navrhuje vládě opatření v případě výrazného omezení nabídky na světovém ropném trhu“⁹⁸*

Hmotné rezervy jsou převážně z poloviny tvořeny ropou a ropnými produkty. Jejich objem je určen mezinárodními závazky České republiky. Do státních hmotných rezerv

⁹⁷ SSHR. *Působnost SSHR*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/onas/Stranky/pusobnost_sshr.aspx

⁹⁸ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

patří i mobilizační rezervy a dále pohotovostní zásoby určené pro 24 typových krizových situací.⁹⁹ Úřad je odpovědný Evropské komisi a IEA, jimž je povinen poskytovat příslušné údaje a statistiky.

Vrchní ředitel sekce Správy státních hmotných rezerv vede Národní organizaci pro strategii řešení ropné nouze (dále jen NESO)¹⁰⁰. NESO plní funkci poradního orgánu pro předsedu Správy státních hmotných rezerv (dále také SSHR): „*V případě hrozícího nebo reálného nedostatku ropy NESO navrhuje opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů a čerpání nouzových zásob ropy a doporučuje předsedovi SSHR předložit vládě návrh na vyhlášení stavu ropné nouze.*“¹⁰¹ Dále sbírá podklady a statistické údaje o těžbě, dovozu, vývozu, prodeji a zásobách ropy a ropných produktů a to vše ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky. Organizačně je NESO členěna do třech pracovních skupin – skupinu ústředních správních úřadů, skupinu České asociace petrolejářského průmyslu a obchodu (ČAPPO¹⁰²) a pracovní sekretariát.¹⁰³

⁹⁹ SSHR. *Působnost SSHR*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/onas/Stranky/pusobnost_sshr.aspx

¹⁰⁰ SSHR. *Informace k činnosti Národní organizace pro strategii řešení ropné nouze*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

¹⁰¹ SSHR. *Ropná bezpečnost*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

¹⁰² ČAPPO tvoří představitelé společností jako je Benzina, Čepro, České rafinérská, OMV, Shell, Slovnaft, Unipetrol a MERO.

¹⁰³ SSHR. *Ropná bezpečnost*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

7 ROPNÝ ZLOM

V souvislosti s ropnou nouzí je třeba zmínit i ropný zlom, často také označovaný anglickým výrazem *peak oil*. Ačkoliv se může zdát, že ropný zlom s ropnou bezpečností České republiky zdánlivě nesouvisí, ovlivňuje světové zásoby ropy a tudíž i dodávky ropy do zemí závislých na importu této komodity.

Při současné spotřebě ropy má země zásoby přibližně na 50 let. Tuto hranici lze prodloužit a několik desítek let novými nalezišti a zdroji. Drábová uvádí: „*Pod pojmem ropný zlom pak rozumíme datum, po kterém produkce ropy nenávratně klesá.*“¹⁰⁴ Jedná se o diskutovaný termín, který někteří považují za mýtus. Lze se však opírat o zjištěná fakta, jimiž je i to, že padesát největších světových ložisek vykazuje úbytek těžitelných zásob o 3,4 procenta ročně a u menších ložisek je to dokonce o 6 až 10 procent.¹⁰⁵ Cílek zmiňuje, že již v roce 1949 vyšel M. K. Hubbertovi v časopise *Science* článek nazvaný *Energie z fosilních paliv*. Jako odborníkovi na fosilní paliva mu bylo jasné, že ropa je konečným zdrojem a dříve či později v důsledku jejího dobývání dojde.¹⁰⁶ Hubbert byl za své prognózy odsuzován a jeho teorie ropného zlomu se stala ve Spojených státech amerických v 50. letech velmi nepopulární.

Nastala však 70. léta a prognózy Hubberta se začaly projevovat. Pokud si podrobně projdeme produkci jednotlivých nalezišť, zjistíme, že hodnoty skutečně postupně klesají a pro zvyšující se poptávku je třeba lokalizovat nová naleziště. Důležitým vodítkem je i energetická náročnost těžby. V polovině 19. století byl poměr EROEI¹⁰⁷ 100:1, kdy sto vytěžených barelů odpovídalo jednomu barelu použitému při těžbě. V současné době je EROEI v rozmezí 20:1 až 10:1. Důvodem jsou především vyšší technologické nároky a složitější dosažitelnost nalezišť. Nejsnadněji přístupná naleziště ropy jsou již vytěžena.¹⁰⁸

¹⁰⁴ DRÁBOVÁ, D., V. PAČES a kol. *Perspektivy české energetiky. Současnost a budoucnost*. 1. vyd. Praha: Novela bohemika, 2014, s. 110. ISBN 978-80-87683-26-2.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ CÍLEK, V. a M. KAŠÍK. *Nejistý plamen*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2007, s. 79. ISBN 978-80-7363-122-2

¹⁰⁷ Energy returned on energy invested - podíl energie získané k energii vložené

¹⁰⁸ INVESTIČNÍ WEB. *Ropný vrchol. Mýtus nebo tvrdá realita?* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-01].

Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/fx-komodity/komodity/2011/2/18/ropny-vrchol-oil-peak-mytus-nebo-tvrda-realita/strana/2/>

Zlom je tedy fází těžby ropy, kdy dosáhne svého historického maxima a postupně vstupuje do fáze poklesu až do jejího konečného vyčerpání. Nejedná se tedy o náhlý nedostatek ropy. Po dosažení vrcholu Hubbertovy křivky, se začne těžba ropy pozvolna snižovat. Tuto teorii podporuje skutečnost, že křivka objevů nových ropných nalezišť dosáhla vrcholu v 60. letech a od té doby neustále klesá.¹⁰⁹ Česká republika se dostala na hranici ropného zlomu již v 50. letech minulého století. Z pohledu ropné bezpečnosti České republiky je pak důležitý fakt, že ropný zlom se týká každého zdroje a může tedy v budoucnu ovlivnit dodávky ropy do naší země ze zahraničí.

Stejně jako každá teorie, má i tato své odpůrce. Ti podotýkají, že úspěšná předpověď ropného vrcholu v USA nemusí mít žádnou spojitost s vyčerpáním tamních ropných zásob, pouze odráží ekonomickou nevýhodnost těžby v porovnání s importem ropy ze zahraničí.¹¹⁰ Jak se lze běžně dočíst v médiích, ropný zlom je ze strany Spojených států amerických zpochybňován velmi často. Robert Hirsch¹¹¹ uvedl ve svém článku, který byl v překladu publikován v Britských listech v roce 2005, jakým způsobem vytvořil Studii pro ministerstvo energetiky na téma ropného zlomu. Výsledky studie byly šokující. Ze strany vlády dostala národní laboratoř jasný pokyn, aby tuto studii veřejně neprezentovala a zastavila jakékoliv další přezkumy.¹¹² Údaje o ropných zásobách ve světě se uměle nadhodnocují a to s ohledem na ekonomickou výhodnost takových tvrzení. Přiznání snižujících se zásob ropy a ropného zlomu by mělo automaticky vliv na výši hodnoty akcií a samozřejmě další ekonomické dopady. Hledání nekonvenčních zdrojů ropy však situaci nepomůže. Jak uvádí Drábová: „*nekonvenční ropa neřeší problém „peak oil“, ale odsouvá jej*“.¹¹³

¹⁰⁹ ROPA.CZ. *Budoucnost ropy*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/budoucnost-ropy/>

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Pracovník Národní laboratoře energetických technologií v USA

¹¹² BRITSKÉ LISTY. *Interwiev s Robertem Hirschem, odmítání ropného zlomu*. [online]. © 1996-2015 [cit. 2015-12-8]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/48840.html>

¹¹³ DRÁBOVÁ, D., V. PAČES a kol. *Perspektivy české energetiky. Současnost a budoucnost*. 1. vyd. Praha: Novela bohemika, 2014, s. 111. ISBN 978-80-87683-26-2.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 STAV ROPNÉ NOUZE V DOKUMENTECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Na základě dokumentů vydaných Správou státních hmotných rezerv, mají mít obce s rozšířenou působností v České republice, vytvořené regulační opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy. Regulační opatření řeší podrobně regulaci prodeje zboží a systém v evidenci, přidělování a vydávání přidělových lístků na komodity či produkty uvedené v Metodických pokynech. V zásadě se uvedená opatření opírají o zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení¹¹⁴ a zákon č. 241/2000 Sb. o HOPKS¹¹⁵ a dále o vyhlášky Ministerstva obchodu a průmyslu České republiky, řešící problematiku elektroenergetiky, teplárenství a dodávek zemního plynu. Uvedené metodiky však podrobně neurčují obcím s rozšířenou působností, jak mají mít zpracované postupy pro stav ropné nouze. Ve výše uvedených metodických pokynech není konkrétně popsán žádoucí stav regulačních opatření obcí s rozšířenou působností, v souvislosti s připraveností na stav ropné nouze.

Abych si vytvořila reálnou představu o tom, jak mají obce s rozšířenou působností tuto problematiku pokrytou, oslovila jsem některé z nich. Písemně, formou e-mailu, jsem je požádala o stručný popis, jak jsou metodicky připraveni na stav ropné nouze a jak mají vytvořené regulační opatření, případně zda mají problematiku zapracovanou do svého krizového plánu. Abych se mohla podrobněji věnovat zjištěním, omezila jsem se na oslovení pouze 10 subjektů.

¹¹⁴ Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000, o krizovém řízení a o změně některých souvisejících zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 72/2000. Dostupné z ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

¹¹⁵ Zákon č. 241 ze dne 29. června 2000, o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 73/2000. Dostupné z ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

8.1 Oslovení obcí s rozšířenou působností

Výběr oslovených obcí byl vytvořen zcela náhodně. Konkrétně to byly tyto obce: Aš, Černošice, České Budějovice, Hlinsko, Cheb, Chomutov, Kladno, Lanškroun, Plzeň a Praha 1.

Obrátila jsem se na zástupce jednotlivých úřadů, odpovědných za oblast krizového řízení, případně za bezpečnost. K oslovení jsem použila formu e-mailu a to s níže uvedeným textem. E-maily jsem odeslala dne 6. prosince 2015.

„Zpracovávám bakalářskou práci na téma ropné bezpečnosti České republiky. V rámci práce zjišťuji, zda jsou obce s rozšířenou působností připraveny na stav ropné nouze, zda mají tuto oblast metodicky pokrytou a zda mají připravený systém v přidělování poukázek na pohonné hmoty.

V uvedené souvislosti bych Vás chtěla požádat o informaci, zda Váš úřad má zpracovanou metodiku pro případ ropné nouze, ve které je zahrnuta i oblast nedostatku pohonných hmot, případně zda máte zpracováno do krizového plánu a zda mi tyto dokumenty pro potřeby bakalářské práce můžete poskytnout.“

Z oslovených obcí s rozšířenou působností jich pouze pět poskytlo písemné podklady. Zasláním informací a dokumentů zástupci obcí s rozšířenou působností souhlasili se zpracováním podkladů do této bakalářské práce. Zástupci dvou dotázaných odpověděli bez poskytnutí podkladů. Důvodem byla neochota zaslat podklady e-mailem s odůvodněním, že se jedná o citlivé informace, které nelze poskytnout. Zástupci tří oslovených obcí na moji písemnou výzvu, do data vyhotovení této práce, nereagovali. Konkrétně se jednalo o obce Hlinsko, Kladno a městskou část Praha 1.

8.1.1 Aš

První z oslovených, město Aš má zpracovanou problematiku ropné nouze jako součást krizového plánu. Má ji nazvanou jako *Dokumentace upřesňující mimořádnou situaci: Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu*. Tato dokumentace je obecná a vychází z metodiky SSHR, konkrétně z *Typového plánu pro narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu* a z *Opatření k zavedení přidělového*

systemu. Součástí dokumentace jsou velmi podrobně zpracované přílohy, rozšiřující samotnou metodiku. Jedná se konkrétně o *Tabulky spotřeby pohonných hmot*¹¹⁶, *priority a počet motorových vozidel*¹¹⁷, dále o *Seznam čerpacích stanic zařazených do stavu ropné nouze*.¹¹⁸ V seznamu čerpacích stanic jsou uvedeny 2 čerpací stanice provozované společností OMV ČR s.r.o.¹¹⁹ a sklad pohonných hmot určený pro stavy ropné nouze, provozovaný společností ČEPRO, a.s.¹²⁰. K metodice dále náleží i příloha *Požadavky na mimořádné síly a prostředky*¹²¹, které jsou potřebné pro zvládnutí mimořádné události. Jedná se konkrétně o prostředky ze strany Ministerstva vnitra České republiky, ze strany obce a ze strany soukromé bezpečnostní agentury. Dalším dokumentem, upravující postupy pro stav ropné nouze je *Doporučený postup plnění úkolů při stavu ropné nouze pro orgány samosprávy*.¹²² Tento dokument popisuje činnost městského úřadu za vyhlášeného stavu ropné nouze. Stanoví úkoly a opatření pro všechny fáze, od přípravného období, přes vyhlášení stavu ropné nouze, zajištění karet SSHR¹²³ a přidělových lístků, jejich uskladnění, vydávání až po činnosti spojené s ukončením mimořádné události.

U všech nastíněných úkolů a opatření jsou stanovené odpovědné osoby. Nejsou zde však specifikovány dílčí úkoly s přesnými postupy, které mají být stanoveny až ve chvíli vyhlášení stavu ropné nouze. V rámci oslovených obcí jsem připravenost města Aš vyhodnotila jako jednu z nejlepších.

¹¹⁶ Pohonné hmoty jsou látky používané k pohonu teplených motorů, označované také jako palivo.

¹¹⁷ Město Aš. *Příloha ke krizovému plánu města Aš*. Interní dokument městského úřadu, získaný e-mailovou komunikací s pracovníkem městského úřadu Aš.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ OMV. *O OMV*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z:

https://www.omv.cz/portal/01/cz/omv_cz/O_spolecnosti/OMV_Ceska_republika_sro

¹²⁰ ČEPRO. *O nás*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/>

¹²¹ Město Aš. *Příloha ke krizovému plánu města Aš*. Interní dokument městského úřadu, získaný e-mailovou komunikací s pracovníkem městského úřadu Aš.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Jedná se o karty Správy státních hmotných rezerv, přidělovaných za účelem čerpání přidělených pohonných hmot na stavu ropné nouze.

8.1.2 České Budějovice

České Budějovice mají zpracovaný krizový plán, jehož součástí je i Opatření k omezení ropy a ropných produktů¹²⁴. Jsou zde podrobně popsána legislativní i doporučující opatření, vedoucí ke snížení ropy a ropných produktů. Jako jedna z mála obcí s rozšířenou působností mají podrobně definovaná opatření při vzniku krizové situace¹²⁵, jíž je stav ropné nouze. Kromě zavedení přídělového systému jsou to i opatření k zabezpečení skladů pohonných hmot, čerpacích stanic, zabránění překupnictví a rabování. U zavedení přídělového systému je zde podrobně popsán i systém ve vydávání přídělových lístků fyzickým osobám.

8.1.3 Černošice

Obec s rozšířenou působností Černošice má zpracovaný krizový plán. V operativní části plánu¹²⁶ je uvedena kapitola nazvaná zavádějícím názvem Ropné produkty. Kapitola však stanoví postupy obce při přípravě a realizaci regulačních opatření za stavu ropné nouze. Vcelku podrobně stanoví metodiku činnosti pro okamžité řešení regulačních opatření obce. Je v něm zařazen výčet čerpacích stanic určených k využití za stavu nouze, a to provozovaných společností Benzina¹²⁷ a nebo ČEPRO a.s.¹²⁸. V dokumentu je též stanoven okruh spotřebitelů, kterým budou pohonné hmoty přidělovány v pořadí priorit, stanovených dokumentem a přehled spotřeby pohonných hmot pro zajištění chodu městského úřadu a dalších důležitých institucí, jako je městská policie, hasičský záchranný sbor, základní škola apod. Dokument, kromě stanovení maximální ceny pohonných hmot, také popisuje úkoly úřadu. Většinou se jedná o úkoly jako např. zabezpečit čerpací stanice proti krádežím pohonných hmot, zabezpečit informovanost obyvatelstva, vyčlenit prostory pro výdej karet a přídělových lístků. Žádné další konkrétní úkoly z dokumentu nevyvstávají.

¹²⁴ Město Budějovice. *Krizový plán ORP České Budějovice*. Interní dokument městského úřadu, získaný e-mailovou komunikací s pracovníkem městského úřadu České Budějovice.

¹²⁵ Nejedná se o krizovou situaci dle krizového zákona č. 240/2000 Sb.

¹²⁶ Město Černošice. *Operativní část krizového plánu*. Interní dokument městského úřadu, získaný e-mailovou komunikací s pracovníkem městského úřadu Černošice.

¹²⁷ BENZINA. *Historie*. [online]. © 2013 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z <http://www.benzina.cz/cs/onas/Stranky/main.aspx>

¹²⁸ ČEPRO. *O nás*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/>

8.1.4 Cheb

Písemně jsem byla vyrozuměna zástupcem městského úřadu Cheb o existenci krizového plánu obce. Dále mi bylo sděleno, že krizový plán je neveřejným dokumentem a slouží pouze pro potřeby orgánů krizového řízení. Byla jsem písemně ujištěna,¹²⁹ že krizový plán obsahuje i část, věnující se stavu ropné nouze a to pod názvem Plán řešení mimořádné situace „Stav ropné nouze“. Uvedená problematika je údajně zpracována v souladu s metodikou SSHR. Zástupce odboru krizového řízení města Cheb mne posléze kontaktoval telefonicky s tím, že mi žádné písemné podklady nemohou poskytnout. Popsal mi obecně zpracování jejich dokumentace, tak, jak jsem byla písemně informována. Vzhledem k tomu, že mi městský úřad neposkytl žádné konkrétní podklady, se kterými bych mohla dále pracovat, nemohu zhodnotit, jak jsou na stav ropné nouze připraveni.

8.1.5 Chomutov

Obec s rozšířenou působností Chomutov, má, dle jejich písemného vyjádření, zpracovaný krizový plán i problematiku ropné nouze. Odmítli však jakékoliv podklady poskytnout písemně.¹³⁰ Nemohu tedy zhodnotit, do jaké míry mají oblast ropné nouze zpracovanou a zda je takto dostačující.

8.1.6 Lanškroun

Obec s rozšířenou působností Lanškroun má ve svém krizovém plánu zahrnut, jako jedno z rizik, nedostatek ropy. Přílohou krizového plánu je pak *Způsob plnění regulačních opatření*, kde jsou stručně nastíněné úkoly pro zajištění přidělového systému. Uvedený dokument mi nebyl poskytnut. Lanškroun však nemá zpracovaný typový plán ani žádnou další specifickou metodiku. Vedení obce počítá s tím, že v případě vyhlášeného stavu ropné nouze by se řídila metodikou SSHR a úkoly státních orgánů.¹³¹ Tento stav považuji za nedostatečný.

¹²⁹ Písemná komunikace s městským úřadem Cheb, č.j.MUCH105062/2015 ze dne 14.12.2015.

¹³⁰ Na základě e-mailové komunikace s pracovníkem příslušného odboru městského úřadu Chomutov.

¹³¹ Na základě e-mailové komunikace s pracovníkem příslušného odboru městského úřadu Lanškroun.

8.1.7 Plzeň

Město Plzeň má zpracovaný krizový plán, ve kterém, dle slov zástupce městského úřadu¹³² není zahrnuta problematika ropné nouze. Město se řídí metodikou SSHR a dále krizovým plánem kraje¹³³, který stav ropné nouze údajně pokrývá a stanoví úkoly a činnosti pro obce s rozšířenou působností. Po prostudování krajského krizového plánu jsem však zjistila opačnou skutečnost. V *Přehledu možných zdrojů rizik a analýzy ohrožení*¹³⁴ je sice **narušení dodávek ropy a ropných produktů** heslovitě uvedeno, avšak nikde jsem nenalezla k uvedenému ohrožení typový plán ani popis úkolů a činností stanovených pro jednotlivé obce s rozšířenou působností.

Městský úřad má zpracovány dokumenty, ve kterých je uveden pouze seznam čerpacích stanic zahrnutý do systému opatření, dále přehledy spotřeby pohonných hmot a dalších ropných produktů pro zajištění chodu státní správy a požadavky na přidělení výdajových karet SSHR. Zmíněné dokumenty mi zástupce městského úřadu neposkytl. I přesto, že jsem neměla možnost do dokumentů nahlédnout, považuji zpracování dokumentace za nedostatečné a to nejen ze strany osloveného městského úřadu města Plzeň, ale i ze strany plzeňského kraje.

8.2 Zhodnocení stavu

Prostudování získaných materiálů mne dovedlo k závěru, že většina obcí s rozšířenou působností má problematiku stavu ropné nouze zpracovanou nedostatečně. Všechny obce mají stav ropné nouze obecně popsány ve svém krizovém plánu (kromě města Plzeň, které se opírá o krizový plán kraje) a dále se spoléhají na metodiku SSHR, respektive na Typový plán, Plán opatření při ropné nouzi a Opatření k zavedení přidělového systému. Stejně tak se obce odkazují na zákon č. 189/1999 Sb. Obce, které mají uvedenou problematiku alespoň z části zpracovanou, popisují většinu úkolů tak, že „*bude stanoveno KŠ při jeho zasedání*“. Uvedené značí, že o postupu bude rozhodnuto ve chvíli, kdy bude zasedat krizový štáb obce. Takové zajištění je podle mého názoru

¹³² Na základě e-mailové komunikace s pracovníkem příslušného odboru městského úřadu Plzeň.

¹³³ PLZEŇSKÝ KRAJ. *Krizový plán plzeňského kraje*. [online] [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/krizovy-plan-plzenskeho-kraje>

¹³⁴ PLZEŇSKÝ KRAJ. *Přehled zdrojů rizik*. [online] [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: http://www.plzensky-kraj.cz/sites/default/files/users/u1005131/a2_prehled_zdroju_rizik_a_ar_pk.pdf

nedostatečné a ve chvíli, kdy bude stav nouze vyhlášen, je třeba již jednat dle nastavených pravidel a není čas začít stanovovat okruh odpovědností s konkrétními kroky.

U všech oslovených obcí jsem postrádala zpracovanou problematiku přidělování přidělových lístků na pohonné hmoty fyzickým a právnickým osobám. Žádná z obcí neměla stanoveno, jakou prioritou bude poskytovat lístky podnikajícím fyzickým a právnickým osobám a dále také fyzickým nepodnikajícím osobám a rodinám. Dále jsem u většiny obcí postrádala jakoukoliv zmínku o přidělování pohonných hmot poskytovatelům služeb pro staré občany, kteří jsou odkázáni na pomoc jiných. Jedná se především o dodávky potravin, obědů a léků. Nikde jsem nenalezla stanovení přednostního využívání alternativních dopravních prostředků, která v době vyhlášeného stavu ropné nouze mohou zajistit zásobování obcí životně důležitými komoditami a zabezpečit chod státní správy. Též jsem nikde neobjevila zmínku o postupech v situaci, kdy by současně za ropné nouze došlo k souběhu s další mimořádnou událostí, například blackoutem¹³⁵. Naprosto chybí podmínky pro přidělování pohonných hmot do náhradních zdrojů elektrické energie, např. do agregátů a také definování alternativních zdrojů využitelných pro zajištění infrastruktury (upřednostňování vozidel na plyn či elektřinu). Celkově shledávám připravenost ze strany obcí jako nedostatečnou.

¹³⁵ Blackout - z anglického jazyka – jedná se o rozsáhlý výpadek v dodávkách elektřiny. Vzniká v důsledku mimořádné události na přenosové soustavě a postihuje velké území, někdy i celého státu.

9 NAVRŽENÁ OPATŘENÍ

V rámci prostudování dostupných materiálů a získaných podkladů od jednotlivých obcí si dovolím nastínit opatření, která by podle mého názoru zlepšila připravenost na stav ropné nouze a tím i posílila ropnou bezpečnost České republiky.

V paragrafu 5, odst. 4 zákona je uvedeno, že: „*Na přípravě a zavedení opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů se podílejí orgány krajů a orgány obcí s rozšířenou působností, které zajišťují připravenost správního obvodu kraje a správního obvodu obce s rozšířenou působností k realizaci přidělového systému podle odstavce 1 písm. h).*“¹³⁶ Odstavec 1 písm. h pak uvádí: „*zavést přidělový systém*“¹³⁷.

Dle výše uvedeného by orgány krajů a obcí s rozšířenou působností měly být adekvátně připraveny na realizaci přidělového systému v případě vyhlášení stavu ropné nouze. Pod přípravou si představuji přesně popsane postupy pro vydávání karet SSHR a přidělových lístků. Přičemž vydávání karet SSHR podléhá podmínkám, které stanoví SSHR svojí metodikou. Naproti tomu vydávání přidělových lístků je zcela v kompetenci obcí s rozšířenou působností. Obce musí mít zpracovány přehledy pro zajištění chodu přenesené působnosti státní správy, tedy městského úřadu, včetně důležitých organizačních prvků, jako je městská policie, základní škola atd.

Obce by měly mít vytvořenou variantu pro omezení fungování městského úřadu v době ropné nouze tak, aby byly pokryty nejdůležitější činnosti a ty, u kterých to lze, byly po dobu mimořádné situace utlumeny, případně řešeny alternativně. Dojde tak ke snížení spotřeby pohonných hmot, nejen primárně, ale i sekundárně.¹³⁸ Jako řešení vidím využití home office¹³⁹, jež lze u některých pozic s úspěchem vykonávat pomocí využití e-mailu, připojení do počítačových sítí úřadu a telefonu.

¹³⁶ Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Primárně je myšlena přímá spotřeba pohonných hmot. Sekundárně jsou myšleny navazující činnosti, které vyžadují spotřebu pohonných hmot, jako je např. doprava do zaměstnání atd.

¹³⁹ Jedná se o formu flexibilního způsobu vykonávání práce, většinou z domova, pomocí e-mailu.

Za vyhlášeného stavu ropné nouze lze předpokládat výrazné omezení veřejné dopravy, omezení výrobních činností a omezení některých služeb. Je zcela zřejmé, že za stavu ropné nouze bude docházet k problémům se zásobováním a to jak životně důležitými prvky a produkty, jako je voda, potraviny, léky, tak i těmi dalšími, jako jsou hygienické potřeby, energie apod. Pro logistické zajištění těchto nezbytně nutných produktů lze využít alternativní prostředky (železnice, lidská síla, elektromobily, motorová vozidla na plyn apod.) a lokální dodavatele a výrobce. Další zlepšení shledávám v pevném stanovení priorit pro vydávání přidělových lístků právníkům a fyzickým osobám. Zastupitelstvo úřadu obce s rozšířenou působností by mělo vytvořit seznamy alternativních prostředků s možností jejich využití. Současně by měly být k dispozici seznamy místních právníků a podnikajících fyzických osob, jejichž předmět podnikání lze za vyhlášeného stavu ropné nouze využít.

Obec by měla mít připravené varianty i pro rozdělování přidělových lístků na pohonné hmoty obyvatelům. Jak již v této práci bylo zmíněno, vláda má možnost za vyhlášeného stavu ropné nouze, omezit či zakázat používání některých typů motorových vozidel, případně omezit rychlost nebo zcela zakázat používání motorových vozidel ve stanovených dnech. Kromě toho může obec vytvořit vlastní regulační opatření. Lze například stanovit opatření, které by regulovalo množství používaných motorových vozidel a to ve sdílení vozidel obyvatelstvem.

Za stavu veškerých krizových situací, včetně stavu ropné nouze, se projeví jako výhoda využívání regionálních produktů a služeb. Proto bych obecně apelovala na obce, aby v maximální míře využívaly místní zdroje. Vzhledem k současnému vývoji ve světě, který hrozí častějšími mimořádnými událostmi a to jak těmi přírodními, tak antropogenními, je lokální soběstačnost regionu či obcí velkou výhodou.

Žádné z regulačních opatření ani krizových plánů, které jsem získala od jednotlivých obcí, nepočítá se souběhem stavu ropné nouze s další krizovou situací. Jak jsem v předchozí kapitole zmínila, současně se stavem ropné nouze může dojít i např. k rozsáhlému výpadku v dodávkách energií. Tato problematika by měla být řešena zařazením agregátů k výrobě elektřiny do regulačních opatření a zařazená do seznamu spotřeby pohonných hmot.

ZÁVĚR

Ropná bezpečnost představuje ucelený soubor postupů, předpisů a činností souvisejících s přípravou na stav, kdy ropy a ropných produktů bude nedostatek. Cílem bakalářské práce bylo popsat aktuální stav ropné bezpečnosti České republiky a podat čtenáři obecné informace o této problematice. Po zhodnocení dostupných faktorů lze konstatovat, že Česká republika je na stav ropné nouze adekvátně připravená, ačkoliv sama nedisponuje dostatečnými vlastními zdroji. Je členem několika mezinárodních organizací a asociací a má tedy možnost ovlivňovat bezpečnost transportu ropy, sledovat stav světových současných zásob a tedy i možnost se na důsledky z nedostatku ropy připravit.

Práce se detailněji věnuje souvislostem, jako je těžba ropy na českém území, způsoby dopravy ropy do České republiky a nouzovým zásobám. Čtenář je seznámen s platnými právními předpisy upravujícími ropnou bezpečnost, včetně jejich vazby na právo Evropské unie. Práce dále definuje stav ropné nouze, energetickou bezpečnost a předkládá možnosti posílení ropné bezpečnosti. Jako země, bez zásadních vlastních zdrojů ropy, naplňuje povinnost uchovávat strategické zásoby ropy a ropných produktů minimálně na 90 dnů průměrného denního dovozu. Navýšením uvedeného čísla až na 120 dnů se riziko dopadu nedostatku ropy zmírní, ale nebude jeho řešením. Jako účinné vidím efektivnější diverzifikaci transportu ropy a to změnou poměru při využívání ropovodu Družba a IKL a navýšením o další trasu. Řešením je také snížení závislosti na ropě transportované z Ruska. Rozložením rizika lze zmírnit dopady mocenských konfliktů Ruska a stejně tak i tranzitních zemí, jako například Ukrajina. Za důležité považuji i řízené snižování spotřeby, přechod na možné alternativní zdroje energie a využití jiných materiálů pro výrobky a produkty vyráběné z ropy. Zlepšení ropné bezpečnosti vidím také ve vytvoření strategického dokumentu, který pomůže definovat rizika, zohlední současnou a budoucí situaci a vymezí strategii pro dovoz, těžbu a zpracování ropy. Za nevhodné z pohledu míry rizika, považuji uchovávání nouzových rezerv ropy či nafty v zahraničí, ačkoliv ekonomická stránka je pro ochraňovatele nouzových zásob ropy příznivá.

Z pohledu prostudovaných zdrojů se možná privatizace v oblasti nouzových zásob nejeví jako zcela vhodná, naproti tomu však zavedení státního modelu s daní by značně ulehčilo státnímu rozpočtu, přičemž by ušetřené prostředky mohly být využity pro vývoj alternativních zdrojů.

Západní země s vysoce rozvinutou ekonomikou, a samozřejmě dnes již i některé země středního a dálného východu, mají obrovskou spotřebu energie. A tuto spotřebu je nutno pokrýt. Snižováním spotřeby lze dosáhnout i stabilizace poptávky a snadnější reakce na výkyvy v dodávkách ropy. Je třeba hledět do budoucna, počítat se stále se zužujícími zásobami této vzácné tekutiny. Ropný zlom není mýtus a zasáhne do života nás všech, ať přímo či nepřímo. Otázkou není pouze náhrada za ropu, ale hledání takového zdroje, který nebude enormně zatěžovat životní prostředí. Nabízí se získávání ropy z ropných břidlic, využívání zemního plynu, vodíku, uhlí, jaderné, vodní i větrné energie.

Ne všechny uvedené jsou však vhodnou alternativou a je třeba pečlivě vybírat, čím ropu, jako zdroj energie, jednou nahradíme. V poslední době se vědci podílejí na vývoji možných náhražek ropných produktů, které sice svůj účel plní, ale z dlouhodobého hlediska jsou ekonomicky a energeticky nevýhodné. V tomto kontextu je třeba zmínit, že nejde pouze o energii, ale také o látky, které budou snadno dostupné a nahradí ropné produkty ve všech oblastech. Bez ropy si dnes nedokážeme představit výrobu plastů, které hrají svoji roli v běžném životě každého z nás a postupně nahradily konvenční a drahé materiály. Je třeba počítat se zásadními problémy, které při prvním nárůstu jejího nedostatku přijdou a být na ně připraveni. Bez ropy nastanou komplikace ve zdravotnictví, zemědělství, v dodávkách potravin i samotné vody. Nebudou to jen problémy související s enormním nárůstem ceny ropy a s jejím přímým nedostatkem, ale velké mocenské boje o získání jejich ložisek a celosvětové mezinárodní napětí. Můžeme očekávat totální oslabení ekonomik, především vyspělých západních zemí a totální kolaps společnosti. Současný pád cen ropy může způsobit úvěrovou krizi a obrovské hospodářské potíže zemí, produkujících ropu a ovlivní ekonomiku i těch, které nejsou na těžbě této suroviny přímo závislé, poklesem cen akcií. Anebo nás nedostatek ropy donutí k návratu k přírodě?

V rámci praktické části se čtenář přesvědčí, že ne všechny obce s rozšířenou působností jsou připraveny na stav ropné nouze tak, aby byly schopny zabezpečit chod všech důležitých prvků, infrastruktury, dodávky potravin a energií okamžitě. Oslovila jsem několik obcí s rozšířenou působností a požádala je o stručný popis, jak jsou metodicky připraveni na stav ropné nouze a jak mají vytvořené regulační opatření, případně zda mají problematiku zapracovanou do svého krizového plánu.

Z jednoduchého průzkumu je zřejmé, že většina obcí má popsané obecné postupy, které plánuje konkretizovat až při vyhlášení stavu ropné nouze. Takovou lze hodnotit jako nedostatečnou. Žádná z obcí nemá popsané postupy vedoucí ke snížení spotřeby pohonných hmot a stanovené alternativní zdroje, kterých by se dalo s úspěchem využít. Nikde nebyl přesně popsán postup, jakým způsobem budou vydávány přidělové lístky na pohonné hmoty fyzickým a právnickým osobám. V rámci zjištění jsem navrhla opatření, která by zlepšila připravenost na stav ropné nouze. Vzhledem k tomu, že od druhé světové války k žádné faktické ropné nouzi v České republice nedošlo, nepočítáme s ní a ač lze tvrdit, že jsme na ni připraveni, podrobnější zkoumání nás přesvědčí o faktu, že ne všechny subjekty mají dostatečně nastavená preventivní opatření.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- PRAVDOVÁ M. a I. SVOBODOVÁ. *Akademická příručka českého jazyka*. 1. vyd. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327.
- BINHACK, P., L. TICHÝ a kol. *Energetická bezpečnost ČR a budoucnost energetické politiky EU*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i., 2011. ISBN 978-80-87558-02-7.
- BLAŽEK J. a V. RÁBL. *Základy zpracování a využití ropy*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2006. ISBN 80-7080-619-2.
- CÍLEK, V. a M. KAŠÍK. *Nejistý plamen*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-122-2.
- DRÁBOVÁ, D., V. PAČES a kol. *Perspektivy české energetiky. Současnost a budoucnost*. 1. vyd. Praha: Novela bohemika, 2014. ISBN 978-80-87683-26-2.
- ECHAUDEMAISON, C.-D., a kol. *Slovník ekonomie a sociálních věd*. 1. vyd. Praha: E. W. Edition, 1995. ISBN 80-85764-13-X.
- EICHLER, J. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9.
- FIALOVÁ, H. a J. FIALA. *Ekonomický slovník*. 2. vyd. Praha: A plus, 2009. ISBN 978-80-903804-4-8.
- GALLISTL, V. *Jízda na ropném tygrovi. EURO: Kam investovat v roce 2015?* 2015, roč. 17, č. 1. s. 10 – 13. ISSN není.
- HINDLS, R., R. HOLMAN a S. HRONOVÁ. *Ekonomický slovník*. 1. vyd. Praha: C. H. BECK, 2003. ISBN 80-7179-819-3.
- HARAZIN, L. a O. LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací. Vybrané kapitoly II*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. ISBN 978-80-7251-36-0.
- Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN 978-80-7441-005-5.
- KRAUS J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. 1. vyd., dotisk 2014. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-1415-3.
- LANG, P. a A. NOSKO. *Energetická bezpečnost a státní energetická koncepce*. Praha: The Prague Security Studies Institut, 2009, s. 97. ISBN není.

- Město Aš. *Příloha ke krizovému plánu města Aš*. Interní dokument městského úřadu.
- Město Budějovice. *Krizový plán ORP České Budějovice*. 2015. Interní dokument městského úřadu.
- Město Černošice. *Operativní část krizového plánu*. Interní dokument městského úřadu.
- Ministerstvo životního prostředí. *Surovinové zdroje České republiky*. 1. vyd. Praha: Česká geologická služba. ISBN: 978-80-7075-882-3.
- ORBÁNOVÁ, A. *Moc, energie a nový ruský imperialismus*. 1. vyd. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0251-2.
- PANTŮČEK, J. *Zásobování ropou v České republice*. In: LOUŽEK, M. Energetická politika. Sborník textů. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. ISBN 978_80_86547-77-0.
- PAULOVČÁKOVÁ, L. a kol. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. 6. vyd. Praha: UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO, 2015. ISBN: 978-80-7452-106-5.
- PRAVDOVÁ, M. a I. SVOBODOVÁ. *Akademická příručka českého jazyka*. 1. vyd. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.
- Správa státních hmotných rezerv. *Typový plán pro řešení krizové situace „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu“*. 3. aktualizace. Praha: 2014. ISBN není.
- Surovinové zdroje české republiky. ROČENKA 2014*. Praha: Česká geologická služba, 2014, s. 186. ISSN 1801-6693.
- ŠMÍD, T. a kol. *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2010. ISBN 978-80-210-5351-9.
- ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Ropný trh: reakce na krizi*. In: Energetická bezpečnost: Reakce na krizi. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2009. ISBN 978-80-7431-013-3.
- VOLF, V. *Výstavba ropovodu MERO IKL*. Praha: MERO 1997, s. 7. ISBN není.

Seznam použitých právních předpisů

Předpis č. 165/2013 Sb. Vyhláška o druzích ropy skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu úrovně nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 70/2013. Příloha č. 1 Metoda výpočtu ropného ekvivalentu

čistého dovozu ropných produktů. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

Ústavní zákon č. 110 ze dne 22. 4. 1998, o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1998, částka 39/1998. Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

Zákon č. 189 ze dne 20. července 1999, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 64/1999 . Dostupné z: ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

Zákon č.240 ze dne 28. června 2000, o krizovém řízení a o změně některých souvisejících zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 72/2000. Dostupné z ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

Zákon č. 241 ze dne 29. června 2000, o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 73/2000. Dostupné z ASPI – Automatizovaného systému právních informací.

Seznam použitých internetových zdrojů

ALL FOR POWER. *Převzme stát iniciativu?* [online] [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.allforpower.cz/clanek/cesky-ropny-prumysl-prevezme-stat-iniciativu>

BENZINA. *Historie*. [online]. © 2013 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z <http://www.benzina.cz/cs/o-nas/Stranky/main.aspx>

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Výroční zpráva BIS za rok 2010*. s. 4. Dostupné také z: <http://www.bis.cz/pdf/2010-vz-cz.pdf>

BRITSKÉ LISTY. *Interview s Robertem Hirschem, odmítání ropného zlomu*. [online]. © 1996-2015 [cit. 2015-12-8]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/48840.html>

ČEPRO. *O nás*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/>

ČEPRO. *O společnosti*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/>

ČEPRO. *Produktovodní síť a sklady*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.ceproas.cz/produktovodni-sit-a-sklady>

ČESKÁ ASOCIACE PETROLEJÁŘSKÉHO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Výroční zpráva ČAPPO za rok 2014*, s. 5 [online] © 2015 VIZUS [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.cappo.cz/cappo/vyrocnizprava-cappo-2014/>

ČESKÁ RAFINÉRSKÁ. Tiskové zprávy. [online] [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.ceskarafinerska.cz/cz/tiskove-zpravy.aspx?ID=304>

ČESKÝ ROZHLAS. *Zprávy - Ropa se na území Československa těží už sto let.* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/ropa-se-na-uzemi-ceskoslovenska-tezi-uz-sto-let-nova-loziska-se-stale-hledaji--1302590

ČTK. MND: *Ropu a zemní plyn chceme v Česku těžit dalších 100 let.* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2014/1/8/mnd-ropu-a-zemni-plyn-chceme-v-cesku-tezit-dalsich-100-let/>

ECONOMIA A.S. *Česku hrozí kvůli naftě v Německu škoda 105 miliard.* [online]. © ECONOMIA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesku-hrozi-kvuli-nafte-v-nemecku-skoda-1-5-miliard/r~b1c716fcb51911e4b98c002590604f2e/>

EKONOMIKA.I-DNES. *Chystá se nová daň* [online]. © MAFRA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/chysta-se-nova-dan-podrazi-benzin-a-nafta-ff0-/ekonomika.aspx?c=A140728_203651_eko-zahranicni_zt

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému, hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o zabezpečení dodávek energie a mezinárodní spolupráci – „Energetická politika EU“ ze dne 7. 9. 2011.* S. 6. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0539:FIN:CS:PDF>

INVESTIČNÍ WEB. *Ropný vrchol. Mýtus nebo tvrdá realita?* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/fx-komodity/komodity/2011/2/18/ropny-vrchol-oil-peak-mytus-nebo-tvrda-realita/strana/2/>

KAVINA, P. *Diverzifikace energetických zdrojů a energetická bezpečnost.* Přednáška uskutečněná dne 5. června 2012 na Regionálním energetickém fóru v Ústí nad Labem, pod záštitou Ministerstva obchodu a průmyslu ČR. Přednáška dostupná též z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwi05JyfzIvKAhViz3IKHfJNDkAQFggnMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.kr-ustecky.cz%2FVismoOnline_ActionScripts%2FFile.ashx%3Fid_org%3D450018%26id_dokumenty%3D1667642&usg=AFQjCNF823_KiG_iuv2DQwm0nWP2ObHf8Q

Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015.* Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN 978-80-7441-005-5 Dostupné také z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

LAMA ENERGY GROUP. *Historie skupiny.* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.lamagroup.cz/historie-skupiny>

LIDOVKY. *Poslední šance na vrácení české nafty*. [online]. © MAFRA 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/posledni-sance-na-vraceni-ceske-nafty-stat-poslal-do-nemecka-dopis-p9v-/energetika.aspx?c=A150323_135821_energetika_pave

MERO. *Ropovod Družba*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mero.cz/provoz/ropovod-druzba/>

MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Bilanční přehled za rok 2013. Ropa, ropné produkty, čerpací stanice pohonných hmot* [online]. © MPO 2005 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument148376.html>

MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Ropa a ropné produkty za rok 2013*. [online]. © MPO 2005 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument148376.html>

MINISTERSTVO OBCHODU A PRŮMYSLU. *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti České republiky*. [online]. © 2005 MPO [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument91585.html>

MORAVSKÉ-KARPATY.CZ. *Historie těžby ropy*. [online]. © Moravské Karpaty [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/nerostne-suroviny/historie-tezby-ropy/>

MORAVSKÉ-KARPATY.CZ. *Energetické suroviny v oblasti Moravských karpat*. [online]. © Moravské-Karpaty.CZ [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/nerostne-suroviny/energeticke-suroviny/>

MORAVSKÉ NAFTOVÉ DOLY. *O skupině MND*. [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.mnd.eu/cs/o-skupine-mnd/pribeh-skupiny-mnd>

MVČR. *Terminologický slovník* [online]. 2015 [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

NEZÁVISLÁ ENERGETICKÁ KOMISE. *Zpráva pro posouzení energetických potřeb v dlouhodobém časovém horizontu*. Zpráva nezávislé komise. Praha, 2008. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/zprava-nezavisle-odborne-komise-pro-posouzeni-energetickych-potreb-ceske-republiky-v-dlouhodobem-casovem-horizontu:-pracovni-verze-k-oponenture--42575/>

OMV. *O OMV*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: https://www.omv.cz/portal/01/cz/omv_cz/O_spolecnosti/OMV_Ceska_republika_sro

PETROLEUM.CZ. *Počátky novodobé těžby ropy*. [online]. © 2007-2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.petroleum.cz/ropa/pocatky-novodobe-tezby-ropy.aspx>

PETROLEUM.CZ. *Výskyt ropy*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.petroleum.cz/ropa/vyskyt-ropy-soucasnost.aspx>

PETROLEUM.CZ. *Výskyt ropy ve starověku*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.petroleum.cz/ropa/vznik-ropy.aspx> <http://www.petroleum.cz/ropa/vyskyt-ropy-starovek.aspx>

PLZEŇSKÝ KRAJ. *Krizový plán plzeňského kraje*. [online] [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/krizovy-plan-plzenskeho-kraje>

ROPA.CZ. *Budoucnost ropy*. [online]. © 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/budoucnost-ropy>

ROPA.CZ. *Ropa a ekonomika* [online] © 2015 [cit. 2015-11-08] Dostupné z: <http://www.ropa.cz/ropa-a-ekonomika>

SMĚRNICE RADY 2009/119/ES ze dne 14. září 2009, kterou se členským státům ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy nebo ropných produktů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2009, L 265/9. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:265:0009:0023:cs:PDF>

Správa státních hmotných rezerv. *Opatření k zavedení přidělového systému při stavu ropné nouze*. Praha: 2015, s. 3. ISBN není. Dostupné také z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

Správa státních hmotných rezerv. *Plán opatření při ropné nouzi*. Praha: 2013. ISBN není. Dostupné také z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/Stranky/default.aspx

SSHR. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/Stranky/system_hospodarskych_opatreni_pro_krizove_stavy.aspx

SSHR. *Působnost SSHR*. [online]. © 2009 SSHR [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/o-nas/Stranky/pusobnost_sshr.aspx

UNIPETROL. *O nás*. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.unipetrolrpa.cz/CS/o-nas/Stranky/default.aspx>

UNIPETROL. SSHR a UNIPETROL posilují bezpečnost České republiky. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.unipetrol.cz/cs/Media/TiskoveZpravy/Stranky/SSHR-a-UNIPETROL-RPA-posiluji-ropnou-bezpecnost-Ceske-republiky.aspx>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády České republiky ze dne 4. února 1992 č. 68 k vyhodnocení studie firmy Penspen Ltd. o možnostech zásobování ČSFR ropou* [online]. © 2015 [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: https://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/93EF325E6A6D8F8DC12571B6006CEE36

INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *Closing Oil Stock Levels in Days*. [online]. © 2015 OECD/IEA [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:
<http://www.iea.org/netimports/?y=2015&m=09>

INTERNATIONAL ENERGY AGENCY. *What is energy security*. [online]. © 2015 OECD/IEA. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z:
<http://www.iea.org/topics/energysecurity/subtopics/whatisenergysecurity/>

OPEC. Brief history. [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:
http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/24.htm

ORLEN. O firmie. [online] [cit. 2016-01-06]. Dostupné z:
<http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/Strony/default.aspx>

YERGIN, D. Ensuring energy security. [online]. © UNITED NATIONS 2015 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z:
http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf
<https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1988-09-01/energy-security-1990s>

YERGIN, D. *The First War to Run on Oil* [online]. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z:
<http://danielyergin.com/the-first-war-to-run-on-oil/>

SEZNAM ZKRATEK

ASPI – Automatizovaný systém právních informací

ČAPPO – Česká asociace petrolejářského průmyslu

ČR – Česká republika

EROEI – Podíl energie získané k energii vložené

EU – Evropská unie

IKL – Ropovod Ingolstadt

Kt – Kilotuna

MND – Moravské naftové doly

NATO – Severoatlantická aliance

NESO – Národní organizace pro společný postup ve stavu ropné nouze

OPEC – Organizace zemí vyvážejících ropu

PHM – Pohonné hmoty

SSHR – Správa státních hmotných rezerv

USD – Americký dolar

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Těžba ropy na jižní Moravě.....	6
Obrázek 2: Naleziště ropy v České republice.....	17
Obrázek 3: Trasy ropovodů na zemi České republiky.....	18

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled dovozu ropy do České republiky v letech 2012 až 2014.....	40
--	----

Seznam grafů

Graf 1: Dodávky ropy ropovody Družba a IKL v letech 2000 až 2013.....	20
---	----

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Linda Tamchynová

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Ropná bezpečnost České republiky

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 49

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 32

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 49

Vedoucí práce: Ing. Jiří Šelder, CSc.